

ALOMA: DE LA INNOCÈNCIA A LA MADURESA

Autora del treball: Maria Martí Ruiz
Directora del treball: Teresa Guiluz i Vidal
Institut Manuel de Cabanyes

Abstract

El año 1938 salió publicada *Aloma*, la quinta novela de Mercè Rodoreda. Después de treinta años, cuando Joaquim Molas, de Edicions 62, propuso a la escritora hacer un volumen reuniendo toda su obra, Rodoreda decidió revisar la novela, eliminando fragmentos o reescribiéndolos. Este trabajo es una comparación y un análisis de los cambios que se pueden observar entre el primer capítulo de la primera versión de *Aloma*, publicada en 1938, y el primer capítulo de la novela reescrita, publicada en 1969. A parte del estudio comparativo, he establecido una relación entre los cambios y la correspondencia que mantuvieron la escritora Mercè Rodoreda y el editor Joaquim Molas.

En 1938 a été publié *Aloma*, le cinquième roman de Mercè Rodoreda. Trente ans après, quand Joaquim Molas, des Edicions 62, a proposé à l'écrivaine de faire un volume rassemblant toute son œuvre, Rodoreda décide de réviser le roman, éliminant des fragments ou en les réécrivant. Ce travail est une comparaison et une analyse des changements qu'on peut voir entre le premier chapitre de la première version d'*Aloma*, publiée en 1938, et le premier chapitre du roman réécrit et publié en 1969. En plus de l'étude comparative, j'ai établi une relation entre les changements et la correspondance que l'écrivaine Mercè Rodoreda gardait avec l'éditeur Joaquim Molas.

Agraïments

M'agradaria donar les gràcies tant a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer com a la Fundació Mercè Rodoreda per oferir-me la possibilitat de consultar la correspondència entre Joaquim Molas i Mercè Rodoreda i poder incloure alguns fragments de les cartes al treball. Ha estat un enorme plaer llegir-les i han estat de gran ajuda per al desenvolupament de la comparació.

També m'agradaria donar les gràcies a la meva professora de català i tutora del treball, Teresa Guiluz, per l'ajuda, el guiatge, la resolució dels dubtes i moltes altres coses que han fet que aquest estudi comparatiu hagi estat possible.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
MARC TEÒRIC	6
1. Mercè Rodoreda: vida i obra	6
1.1 Aloma	10
2. Joaquim Molas	14
3. El fons Molas. Les cartes	15
4. Fundació Mercè Rodoreda. L'arxiu	19
PART PRÀCTICA	22
1. Tipologia de canvi	22
2. Comparació del primer capítol d'Aloma	25
3. Anàlisi i interpretació dels canvis	106
4. Relació dels canvis amb la correspondència entre Mercè Rodoreda i Joaquim Molas	118
CONCLUSIONS	122
BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	125

INTRODUCCIÓ

Devia tenir sis o set anys quan vaig llegir el meu primer llibre. Va ser un còmic dels *Barrufets* i de seguida que me'l vaig acabar vaig demanar que me'n compressin tota la col·lecció. Després dels *Barrufets* va venir la *Tea Stilton*, *El zoo d'en Pitus*, *Quatre amics i mig* i molts altres llibres que es van anar acumulant a la prestatgeria de l'habitació. A mesura que he anat creixent han anat arribant a les meves mans diferents novel·les i diferents autors que m'han fet veure que un món sense llibres seria completament avorrit. D'aquesta manera, quan vaig començar primer de batxillerat i vaig veure que a part de llegir també podia estudiar la vida dels escriptors vaig quedar completament meravellada. I a aquesta emoció se li va sumar el fet que vaig veure que podia encarar el treball de recerca cap a tot aquest món.

D'una manera o altra tothom ha sentit a parlar de Mercè Rodoreda, i el meu cas no ha diferit gens del de la majoria, em sonava el seu nom i pels cops que l'havien esmentada a classe podia imaginar-me que tenia una importància literària suficientment gran com per no passar-la per alt. Així doncs, quan la meva tutora em va proposar la idea de fer el treball sobre Rodoreda ho vaig veure clar, ja havia trobat tema i només em calia posar-me a investigar.

De la trajectòria literària de Rodoreda hi ha un fet que crida l'atenció ràpidament: les dues edicions que va fer de la novel·la *Aloma*, l'una publicada el 1938 i l'altra el 1969, que va incloure en les seves *Obres Completes*. Per tant, centrant-me en aquest fet, els objectius del meu treball són els següents:

- Aproximar-me a Mercè Rodoreda a través de la seva novel·la.
- Observar quins canvis va fer respecte la primera edició de la novel·la per poder fer-ne una comparació.
- Analitzar la intenció amb què va fer aquests canvis.

- Veure si la correspondència entre Molas i Rodoreda conté informació sobre la reescriptura de la novel·la i, en cas de trobar-la, relacionar-la amb la segona versió de la novel·la.

La primera part del treball contindrà informació sobre la vida de l'escriptora, l'argument de la novel·la, una breu explicació de qui va ser Joaquim Molas i perquè és important dins del món literari català i, finalment, un apartat que conté fragments de les cartes que he pogut consultar tant a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer com a la Fundació Mercè Rodoreda. La part pràctica ha consistit a fer una comparació entre el primer capítol de la primera versió d'Aloma, publicada l'any 1938, i el primer capítol de la segona versió del llibre, publicada trenta anys més tard, el 1969. A més de l'estudi comparatiu, he establert una relació entre els canvis que he pogut observar i les cartes que es van enviar l'escriptora Mercè Rodoreda i l'editor Joaquim Molas.

A través d'aquest treball espero poder endinsar-me en el món de Mercè Rodoreda i entendre la magnitud de la seva obra i tot el que la va envoltar durant els seus anys de creació literària.

MARC TEÒRIC

1. *Mercè Rodoreda: vida i obra*

Mercè Rodoreda va néixer el 10 d'octubre de 1908 a Barcelona en una petita torre amb jardí situada al barri de Sant Gervasi de Cassoles. Allà va viure amb els seus pares, Andreu Rodoreda i Sallent i Montserrat Gurguí i Guàrdia, i amb el seu avi matern. No va tenir germans.

Dels pares, no se'n sap gaire cosa, tots dos compartien l'afició pel món del teatre i havien anat a classe al que en un futur seria l'Institut del Teatre, aleshores coneguda com l'Escola Catalana d'Art Dramàtic. Podríem provar d'entendre la relació que tenia l'escriptora amb els seus pares seguint el fet que molts dels protagonistes de les obres de Rodoreda són orfes, tot i que, com ja he dit, dels pares no hi ha massa informació.

En canvi, l'avi va ser la persona de referència durant la infància de l'escriptora i, també, la figura familiar més important al llarg de la seva vida. S'encarregava de cuidar el jardí de la casa i Rodoreda en va heretar la passió i l'estima per les flors i pels jardins, dos elements que

seran claus en les seves obres, on apareixen repetidament.

L'avi també li va transmetre la passió per la lectura i per l'escriptura a través de les històries que li explicava, i més endavant, quan va aprendre a llegir, de seguida va entrar en contacte amb els autors catalans clàssics i moderns, influïda, altre cop, per l'avi, un gran admirador de Jacint Verdaguer i també apassionat de la llengua i la cultura catalanes.

Va trepitjar per primer cop una escola quan tenia set anys, tot i que llavors ja sabia llegir i escriure. L'educació va ser plenament en castellà i només va durar tres anys, ja que quan Mercè en va fer deu, la mare la va treure de l'escola "perquè trobava que el col·legi era massa lluny i perdia massa temps acompanyant-me i anant a

buscar-me”¹. A l’escola no va fer amics perquè segons ella “totes les nenes em semblaven tontes, aviciades, algunes amb massa ganes de fer el savi. Sempre les unes més importants que les altres, amb pares més rics que els de les altres. Això em molestava i me’n feia apartar. Amb prou feines els parlava”².

La mort de l’avi, quan ella tenia dotze anys, va significar la fi d’una infància feliç i solitària, cosa que reflecteix en els seus llibres a través d’afirmacions com: “Tots ens aturem de viure als dotze anys” a *Paràlisi* o “Només es viu fins als dotze anys” a *Jardí vora el mar*.

Durant els següents anys va aprendre a cosir i va ser gràcies a això que més endavant va poder guanyar-se la vida en els seus anys d’exili. Al llarg de la seva adolescència va començar a escriure a estones mortes, que en tenia moltes, perquè, com ja he comentat, no tenia amics ni tenia ningú amb qui xerrar ni distreure’s. Rodoreda passava llargues tardes cosint, llegint i escrivint. Escrivia per fugir, necessitava escapar de “l’ambient massa tancat de casa: la torre, el jardí, els prejudicis de l’època, el culte a Verdaguier, tot massa limitat i hermètic per a una noia com jo, que ansiava passar els límits, tractar la gent, conèixer el món, viure, viure”³.

L’any 1921, enmig d’aquesta adolescència poc emocionant en què es trobava Rodoreda, va aparèixer el germà de la mare, Joan Gurguí, que tornava de l’Argentina, on havia estat vivint des dels catorze anys. Es va instal·lar a la casa familiar, i ni la diferència d’edat ni la condició familiar que compartien van impedir que s’acordés el casament entre neboda i tiet, que se celebraria sis anys més tard, quan Rodoreda en fes vint. Mercè i Joan van casar-se l’any 1928, i un any més tard van tenir el seu primer i únic fill.

En aquell moment, la futura escriptora va ser conscient que la seva nova situació familiar, no treballar i haver de tenir cura del fill, comportava una dependència del marit contra la qual ben aviat es va rebel·lar de l’única manera que sabia fer: escrivint.

¹ IBARZ 1991: 26.

² IBARZ 1991: 27.

³ IBARZ 1991: 30.

Entre 1929 i 1932 li van començar a publicar els seus primers textos: una comèdia teatral i algunes col·laboracions periodístiques, i el 1932 va sortir publicada la seva primera novel·la *Soc una dona honrada?*

El 1933 va iniciar la seva carrera com a periodista escrivint per a la revista *Clarisme* i entre aquest any i el següent li van publicar dues novel·les més: *Del que hom no pot fugir* i *Un dia en la vida d'un home*.

En els dos anys previs a l'esclat de la Guerra Civil va publicar un llarg nombre de contes en diferents revistes com *La veu de Catalunya*, *Mirador*, *La revista* i al diari *La publicitat*. També va escriure i publicar la novel·la *Crim!*, mentre que *Aloma*, una novel·la de caire autobiogràfic, no seria publicada fins més endavant.

Durant els anys que va durar la Guerra va entrar a treballar al Comissariat de Propaganda, a la Institució de les Lletres Catalanes i va fer-se sòcia de l'Agrupació d'Escriptors Catalans. Aquests tres organismes li van permetre rodejar-se de molts altres escriptors i literats que donaven suport a la República i que no havien fugit.

L'any 1937 va guanyar el premi Crexells amb la novel·la *Aloma*, que va sortir publicada un any més tard a la Institució de les Lletres Catalanes.

L'any 1939, quan va acabar-se la Guerra, Rodoreda i molts altres escriptors propers a la Institució de les Lletres Catalanes van exiliar-se junts. Va ser durant aquests primers temps d'exili que va forjar amistat amb Anna Murià i va ser també durant aquells anys que va enamorar-se d'Armand Obiols (pseudònim de Joan Prat), amb qui va començar una relació que l'acompanyaria la resta de la seva vida.

En la primera etapa de l'exili, quan va viure a França, de l'any 1939 al 1954, va escriure més aviat poc. Estar lluny de Catalunya li dificultava poder escriure en català, ella mateixa ho va dir més endavant en entrevistes: "Escriure en català a l'exili és com voler que floreixin flors al Pol Nord"⁴, "Si alguna vegada me'l recorden [l'exili] el veig com una gran lliçó de vida. Jo diria que l'exili, viatge inclòs, desfà l'ànima, li pren tot l'orgull."⁵ A més, va patir una paràlisi al braç dret, molt probablement perquè va somatitzar tot el trasbals que suposava un exili tan llarg i sense data de tornada prevista. Durant aquests quinze anys va escriure alguns contes que més endavant es publicarien i va començar a escriure poesies. Va guanyar els Jocs Florals de Londres, París i Montevideo i va ser nomenada Mestre en Gai Saber l'any 1949. També va començar a pintar.

⁴ IBARZ 1991: 87.

⁵ IBARZ 1991: 87.

La segona etapa d'exili comença l'any 1954, en mudar-se a Ginebra, i acaba el 1972, en tornar a Catalunya. En aquest temps trenca amb el seu bloqueig creatiu i torna a escriure amb fluïdesa. Presenta un recull d'històries, *Vint-i-dos contes*, al premi Víctor Català i el guanya. Escriu la seva primera novel·la de postguerra *Jardí vora el Mar*, que va seguida de moltes altres: *La plaça del Diamant*, *La Mort i la Primavera*, *Mirall trencat* i *El carrer de les Camèlies*. També reescriu *Aloma*, que, com hem vist, ja havia estat publicada durant la Guerra.

Tres morts sacsegen la vida de l'escriptora durant la dècada dels seixanta: la mort de la seva mare, Montserrat Gurguí i Guàrdia; la del seu oncle i marit, que havia deixat enrere en exiliar-se però de qui mai havia arribat a divorciar-se, i, sobretot, la d'Armand Obiols, amb qui havia mantingut una llarga relació sentimental.

La Barcelona que Mercè Rodoreda havia deixat enrere en exiliar-se no va ser la mateixa que la va rebre la dècada dels setanta, en tornar. Rodoreda havia marxat amb el record d'una ciutat viva i, en canvi, es retrobava amb uns carrers grisos i, evidentment, sacsejats per la guerra i per una postguerra molt més llarga del que tothom esperava. Del seu record d'infantesa, quan vivia amb l'avi i els pares en aquella petita torre amb jardí, ja no en quedava cap rastre. Va decidir marxar de Barcelona i anar a viure a Romanyà de la Selva, primer a la casa d'una amiga seva i després a una casa que ella mateixa es va fer construir. Allà va acabar d'escriure *Mirall trencat*, va publicar un recull de contes sota el títol *Semblava de seda i altres contes*, i va escriure i publicar *Viatges i flors* i *Quanta, quanta guerra...* L'any 1980 va rebre el premi d'Honor a les Lletres Catalanes i dos anys després va estrenar-se la pel·lícula *La Plaça del Diamant*, una adaptació del novel·la que duu el mateix títol. Mercè Rodoreda va morir el 1983 a Girona i va ser enterrada a Romanyà de la Selva, el lloc que l'havia acompanyada els últims deu anys de la seva vida.

La Mort i la Primavera va publicar-se el 1986, després de la mort de l'escriptora.

1.1 Aloma

Aloma és l'última de les cinc obres que Rodoreda va escriure durant la seva joventut. És l'única novel·la d'abans de la Guerra que l'escriptora no va rebutjar per falta de qualitat. La primera edició del llibre va sortir publicada l'any 1938 a la Institució de les Lletres Catalanes, i trenta anys més tard, el 1969, Edicions 62 treia al carrer la versió de la novel·la que coneixem actualment, que respon a la revisió a consciència que en va fer l'autora.

L'argument

És una novel·la psicològica que gira al voltant de la vida d'Aloma. La protagonista viu amb el seu germà Joan, la seva cunyada Anna, i el seu nebot Dani. La família té pocs diners i l'única propietat de què disposen és una casa familiar que els pares varen deixar en herència als dos fills. Quan arriba la notícia que Robert, el germà gran d'Anna, torna dels Estats Units i ve a instal·lar-se a la casa, Joan veu que l'única oportunitat que tenen per tirar endavant és que la seva germana es casi amb el noi. Aloma, però, no mostra cap mena d'interès pel germà de la seva cunyada i en un inici, més aviat, el rebutja. Quan la gent del barri on viuen, a Sant Gervasi, s'assabenta que ha arribat un foraster tots corren a conèixer-lo i les noies miren d'atreure la seva atenció, aleshores Aloma comença a pensar en allò que deia el seu germà de casar-los.

Un dia Dani es posa malalt i tant Aloma com Robert han de vigilar-lo a les nits. Aquesta situació crea un vincle especial entre ells que derivarà en amor. Aloma comença a tenir dubtes i sent el trasbals que li suposa viure sota el mateix sostre que el jove que l'atrau. Viu l'amor amb patiment i culpa, mesura tot allò que diu i fa i analitza el comportament de Robert constantment.

Com que la malaltia de Dani no millora, la família decideix que Anna i el nen marxin a la casa que tenen uns amics al camp, a veure si allà el petit es cura, de manera que Joan, Robert i Aloma es queden sols una bona temporada.

L'atracció entre Aloma i Robert cada cop és més evident i comencen els petons i les carícies robades a mitjanit. Tanmateix, la història que inicien no és ni estable ni normal. Aloma, cansada de les anades i vingudes de Robert, decideix anar a per totes i entregar-li el seu cos. La relació deixa de tenir alts i baixos, però Aloma segueix vivint-la amb angouxa. És llavors quan arriba la notícia que Dani no s'està

curant i que tant ell com Anna tornaran a Barcelona. Un cop a casa el nen continua sense millorar i finalment mor. A part de la tristesa que envolta tota la família, Aloma viu la preocupació que Robert i ella no estan bé.

Aloma s'hi baralla just abans de descobrir que n'està embarassada. El patiment augmenta i la soledat també, no té ningú a qui explicar el que sent i el que li passa, i quan decideix parlar-ho amb el seu germà, aquest li confessa que té problemes de diners i que hauran de vendre la casa si volen seguir menjant. La notícia la deixa tan sorpresa que decideix no explicar que està esperant un fill i comença a pensar com pot ajudar el seu germà. Davant la falta de solucions ha d'admetre que l'única solució és vendre la casa i començar de nou en un altre lloc.

Per si les coses no van prou malament, Anna ensenya a Aloma una carta que ha rebut Robert. La carta està escrita per una noia que li demana que torni als Estats Units, que ella l'està esperant allà.

La vida d'Aloma està completament desmuntada, sense Dani, amb la casa per vendre i esperant el fill d'un home que no l'estima i que segurament marxarà als Estats Units per tornar amb la noia de la carta.

Les coses van tal i com Aloma havia previst, la família ven la casa i Robert marxa sense saber que ha deixat un fill al seu pas.

Finalment, Aloma explica que està embarassada i decideix que ha de buscar feina per ajudar amb l'economia de casa i també per poder tirar endavant el fill que espera.

Els personatges

Aloma

És una noia reservada, solitària i desconfiada que viu sota un allau de pensaments que li fan posar en dubte tot el que la rodeja. La necessitat de sentir-se estimada és un tret que la defineix de la resta de personatges. Aloma és una noia sensible que sovint se sent incompresa i poc volguda; el seu germà, en Joan, ha construït una vida amb la seva dona Anna i el fill que han tingut, i ella, en canvi, no té ningú que la vulgui i la cuidi. Es compara amb les dones que l'envolten, se sent inferior i té constantment la sensació que no importa a ningú. Al llarg del llibre apareixen tot de reflexions angoixants i doloroses que fa la mateixa Aloma sobre la vida i el seu futur.

Joan

En Joan és el germà mitjà d'Aloma. És un home un pèl egoista i que va molt a la seva, ignora tots els problemes i angoixes que envolten la seva germana. Sovint viu més fora que dins de casa i a mesura que avança la història es van destapant històries que ha tingut amb altres noies, totes a esquenes de la seva dona Anna. La relació que té amb el seu fill Dani és distant, qui s'encarrega del nen sempre és la seva dona.

Anna

És la cunyada d'Aloma i la mare d'en Dani, és una dona patidora i segurament la persona que més costat fa a Aloma. No se sent valorada pel seu marit i sent que la utilitza pel que a ell li va bé, però amb el temps l'ha acceptat tal i com és i no s'hi baralla.

Robert

És el germà gran d'Anna. La diferència d'edat que hi ha entre en Robert i l'Aloma fa que la personalitat d'ell encara destaquí més davant del caràcter de la noia: en Robert és un home segur de si mateix, que sap el que es fa i que ja té una certa experiència davant l'amor, és un personatge que controla les situacions i mai no es mostra ni dubtós ni indecís.

Dani

En Dani és el fill d'Anna i Joan i l'únic personatge de la trama que aporta una mica d'alegria a la casa, la seva mort cau sobre els personatges a poc a poc, i després que es mori, Aloma remarca constantment que la seva absència fa que la casa sigui un espai trist i buit.

Breu relació de la novel·la amb la vida de l'escriptora

Aloma no és una novel·la autobiogràfica ja que la trama de l'obra no se cenyeix exactament als fets que va viure Mercè Rodoreda durant la seva vida, però sí que gran part de la història està basada en experiències de l'autora, que al llibre han estat desenvolupades i barrejades amb elements ficticis.

Si ens fixem en la trama principal de la novel·la, la relació que mantenen Aloma i Robert podem vincular-la directament amb la relació que va mantenir l'escriptora amb el seu oncle durant la seva adolescència i els primers anys de joventut i, molt probablement, les angoixes que va viure Aloma amb Robert van ser les mateixes que va viure Mercè Rodoreda envers Joan Gurguí. Per tant, l'escriptora ens planteja uns personatges i una història d'entrada fictícies però que, si ens endinsem una mica en la biografia de l'autora, de seguida podrem veure i entendre que, de ficció, més aviat poca.

2. Joaquim Molas

Joaquim Molas i Batllori va néixer el 5 de setembre de 1930 a Barcelona. Va estudiar Filologia Romànica a la Universitat de Barcelona i va ampliar els seus estudis a la Universitat de Liverpool, al Regne Unit. Va ser professor als Estudis Universitaris Catalans i la persona que va ocupar la primera càtedra de Llengua i Literatura Catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona. Més endavant, influït per Dámaso Alonso, va especialitzar-se en el món de la literatura medieval. Passats uns anys, va inclinar-se per la literatura contemporània, i publicà alguns volums de la sèrie *Antologia Catalana* i el llibre *Poesia Catalana del segle XX*.

Va dirigir algunes de les col·leccions referents dins de la recuperació del llegat literari català després de l'etapa del franquisme: *Antologia Catalana*, *Les millors obres de la literatura catalana*, *Les millors obres de la literatura universal* i *Les millors obres de la literatura universal del segle XX*, i també va participar en la redacció i publicació d'alguns volums de la *Història de la literatura catalana*. Amb Josep Massot i Muntaner va dirigir el *Diccionari de la literatura catalana*.

El 1984 va guanyar el Premi Crítica Serra d'Or amb un estudi sobre l'avantguardisme, l'any 1995 va publicar el volum *Obra Crítica I* i va guanyar el Premi Lletra d'Or i el Crítica Serra d'Or altre cop, i el 2000 va tornar a guanyar el Crítica Serra d'Or amb la publicació del volum *Obra Crítica II*.

La seva feina es va veure recompensada amb alguns dels premis més importants de la cultura catalana com el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya.

Joaquim Molas va morir l'any 2015, als 85 anys.

3. El fons Molas. Les cartes

L'any 1884 Víctor Balaguer fundava a Vilanova i la Geltrú la Biblioteca Museu, que porta el seu nom, amb la intenció que aquesta institució es convertís en un temple del saber, un espai que fomentés l'educació i la cultura. L'any 2012, gairebé cent trenta anys després de la creació de la Biblioteca, Joaquim Molas decidia donar tot el seu llegat a la Biblioteca Víctor Balaguer, amb la voluntat de seguir amb l'objectiu del fundador. Per tal de recollir tota la donació del professor, es va crear l'Aula Joaquim Molas, que gestiona la seva biblioteca i arxiu personals. L'Aula conté gairebé 22.000 llibres, 65 caixes i lligalls de fullets, 140 títols de revistes i el seu arxiu personal, format per unes 125 caixes, arxivadors i carpetes que contenen material de treball i el seu epistolari, amb cartes de Joan Fuster, Salvador Espriu i Mercè Rodoreda, entre d'altres. També es conserven manuscrits d'obres de Josep Maria Benet i Jornet, Pere Gimferrer, Baltasar Porcel i d'altres escriptors.

El punt de partida d'aquest treball va ser precisament la lectura de les cartes que Mercè Rodoreda havia enviat a Molas entre els anys 1965 i 1969.

La relació epistolar s'inicia al voltant de l'any 1965, quan Joaquim Molas va proposar a Mercè Rodoreda publicar les *Obres Completes*, un volum que reuniria tota l'obra de l'escriptora publicada fins al moment.

Mercè Rodoreda accepta la proposta tot i que hi posà algunes pegues:

Estic d'acord amb el que em diu en la seva carta. Ara bé, hi ha quatre novel·les que voldria deixar mortes, "Soc una dona honrada", "Crim", "Del que hom no pot fugir" i "Un dia en la vida d'un home", per dolentes.⁶

Més endavant, en la mateixa carta, deia:

Però, en principi, podria publicar, "Aloma" (...) M'hauria de dir, més o menys, la data en què pensa publicar "Aloma". Tot i que no crec gaire en les revisions d'una obra de juventud [sic], perquè molt sovint en comptes de millorar-la l'esguerren, hi ha

⁶ R/1 Ginebra, 2 agost 65

*trossos en “Aloma” que fan angúnia de llegir.*⁷

Per a la publicació de les *Obres Completes*, l'escriptora va descartar quatre de les cinc novel·les de joventut i només va decidir incloure-hi l'última, *Aloma*, tot i que abans calia reescriure-la. Potser, si Molas no li hagués fet la proposta de publicar les *Obres Completes*, ella mai no hauria reescrit *Aloma*, l'única que, malgrat tot, considerava salvable de les primeres que va escriure.

En una carta escrita el desembre del mateix any 1965, Rodoreda expressava la poca confiança que té en la reedició d'*Aloma*:

*He mirat “Aloma” i m’ha semblat que, encara que tregués unes quantes paraules que molesten, no hi guanyaria gran cosa. El text està tan minat de “va exclamar” de “àdhuc” de “llevar” en comptes de treure, de tanta i tanta cosa encarcerada que sense una revisió a fons és inútil d’intentar adobar res. Em sembla, malgrat el poc que m’agrada, que val més publicar-la tal com està. Com a raresa. Per a les obres completes, i amb temps, procuraré que el text d’aquesta novel·la de joventud [sic], sigui més flexible i, sobretot, natural.*⁸

Rodoreda proposava que la nova edició d'*Aloma* no portés cap canvi, tot i que afegia que la versió de la novel·la que sortiria publicada amb les *Obres Completes* sí que estaria reescrita. Com hem pogut llegir, la seva intenció era fer un text més “flexible i, sobretot, natural”.

Finalment, la nova versió d'*Aloma* que va sortir publicada l'any 1969 a l'editorial Edicions 62 sí que contenia els canvis que en aquesta carta Rodoreda va dir que no podria tenir.

L'agost de 1967 Rodoreda va escriure a Molas dient-li que creia que podria tenir la nova versió d'*Aloma* a principis de 1968:

⁷ R/1 Ginebra, 2 agost 65

⁸ R/3 Ginebra, 8 desembre 65

Sobre “Aloma”: és gairebé segur que la tindrà enllestida a finals d'aquest any o a principis del 68.⁹

En aquesta mateixa carta també deia que la novel·la li publicaria Joan Sales, del Club Editor:

La publicarà Joan Sales - a mi m'interessa i ja li he promès - i ens tornarem a trobar l'any que ell em demana de coll.¹⁰

Al final, però, l'*Aloma* reescrita no va sortir publicada al Club Editor.

De l'any 1968, quan havia de sortir la nova edició de la novel·la, no se'n conserva cap carta, i a més, la nova *Aloma* va sortir publicada més tard del previst.

En una carta del 17 de maig de 1969 Rodoreda escrivia:

Us vaig dir que donaria “Aloma” el mes de gener o de febrer d'aquest any. No m'hi vaig poder posar a treballar fins a mig mes de febrer. I “Aloma”, tot i que està molt avançada, em dona més feina que si fes una novel·la nova. Hi ha tantes ruqueries, l'estil és tan abominable, que, per arreglar tants nyaps, suo tinta xina. Quan un paràgraf em queda decent, l'altre se m'espatlla. “Aloma” és com una mitja que s'escorre per tot arreu. Però em penso que quedarà molt bé. He procurat conservar tot el que hi havia, però ja veureu, quan tindreu ocasió de llegir-la, que l'he millorada molt. Ha perdut, és clar, la santa innocència i la gran espontaneïtat... Però, tal com era, francament, no es podia publicar. Sense prometre-us res, em penso que la tindreu a mitjans de maig, posem, tirant llarg. Si sabéssiu les ganes que tinc de treure-me-la de sobre... pobre Aloma.¹¹

⁹ R/5 Ginebra, 10 agost 1967

¹⁰ R/5 Ginebra, 10 agost 1967

¹¹ R/6 Ginebra, 17 març 1969

Sembla que reescriure la novel·la va ser un treball feixuc i costós però tot i així l'escriptora va sabent-la encaminar de nou. Afirmava que la novel·la havia perdut “la santa innocència i la gran espontaneïtat”, dos trets que potser relaciona més amb la seva època de joventut i que els anys d'experiència i treball li han pres.

A l'abril la novel·la ja està enllestida i Rodoreda envia una còpia a Molas per veure què n'opina:

Per correu a part us envio “Aloma”.¹²

Més avall, en la mateixa carta deia:

Ja us vaig dir, em sembla, que m'havia costat molt d'adobar-la. No sé, però, si queda una mica massa escatada. No ho sé veure. Si esteu d'humor i teniu temps de llegir-la, m'agradaria que em diguéssiu que us sembla.¹³

Finalment, Rodoreda va acabar de reescriure l'*Aloma* i la novel·la ja podia sortir publicada. La nova versió d'*Aloma* va sortir el juny de 1969 a la col·lecció “El balanci” d'Edicions 62.

La darrera carta que he pogut consultar és del 17 de maig de 1969, no n'incloc cap fragment aquí perquè l'escriptora parla de clàusules i de contractes, i la informació que aporta no m'és útil per al meu treball.

¹² R/7 Ginebra, 8 abril 1969

¹³ R/7 Ginebra, 8 abril 1969

4. Fundació Mercè Rodoreda. L'arxiu

L'any 1992 l'Institut d'Estudis Catalans va crear la Fundació Mercè Rodoreda, un organisme que reuneix tot el llegat intel·lectual de l'escriptora. La Fundació té un arxiu i una biblioteca on es guarden les obres de l'escriptora, traduccions que se n'han fet a altres llengües, material gràfic relacionat amb la seva feina (pòsters, fullets, vídeos, etc.), correspondència, fotografies, dibuixos i pintures, entre molts altres documents.

Malauradament, a la Fundació no es conserva tota la correspondència entre l'escriptora i l'editor, algunes de les cartes no estan datades i tracten temes que no aporten informació útil al meu treball.

Una de les bases del treball era poder relacionar la informació que pogués treure de la correspondència entre Rodoreda i Molas amb els canvis que l'escriptora va fer a la segona versió del llibre. En veure que les cartes que necessitava per fer això no es troben conservades a la Fundació, aquesta part del treball ha quedat modificada respecte la idea original.

Tot i així, de les cartes que es conserven a la Fundació, n'hi ha una que he pogut creuar amb una de les que vaig llegir a la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, però, com ja he comentat, no té cap relació amb la reedició d'*Aloma*.

El 10 d'agost de 1967 Rodoreda va escriure a Molas parlant-li de la publicació de les *Obres completes*. En aquell moment, la idea de fer un volum que reunís gran part de l'obra de l'escriptora tot just començava a néixer:

Amic Joaquim Molas,

De Barcelona acaben d'enviar-me la seva carta del 4 del corrent. Un dia d'aquests hauria escrit a l'amic Triadú per a parlar-li de les obres incompletes. I li haurà escrit a ell, perquè com que vostè és una persona intrometible -jo no sóc [sic] sempre a Barcelona i quan hi sóc vostè qui sap on para- em semblava l'única manera de posar-me, més o menys, en contacte amb vostè. Sobre les obres incompletes hauria de

dir-li que ja es podria començar a pensar-hi seriosament. “La meva Cristina”, “La Plaça”, “El carrer”, el “Jardí” i algun conte d’aquells vint-i-dos contes, podrien fer un volum que Déu n’hi do. Ara bé, com sempre, hi ha el problema Joan Sales. En els contractes sempre em posa, d’ençà que li vaig dir que vostès em volien publicar les obres completes, que he d’esperar almenys un any per donar-les al 62, després de la primera edició d’una novel·la editada pel Club. Em penso que, amb una mica de bona voluntat, es podrà resoldre tot sense molestar ningú i procurant que tothom estigui content. El “Jardí” va sortir el mes de Juliol. Aleshores potser podrien publicar les obres completes a partir de l’Abril o el Maig de l’any que ve. Sobre “Aloma”: és gairebé segur que la tindrè enllestida a finals d’aquest any o principis del 68. La publicarà Joan Sales -a mi m’interessa i ja la hi he promès- i ens tornarem a trobar amb l’any que ell demana de coll. (Em sembla excessiu, perquè és segur que la persona que compra les obres completes no compra un volum del Club, i al revés.) Però em penso que amb les tres novel·les que li he dit més amunt i els contes, ja n’hi hauria prou per a començar. Aleshores deixariem “Aloma” i una novel·la que enllestiré l’any vinent i que en principi es dirà “Mirall trencat” i una altra que escriuré immediatament després d’aquesta. És a dir que al cap d’un any o dos d’haver publicat el primer volum d’obres incompletes ja en tindria un altre en vistes. Hi està d’acord? Ja vaig dir a l’amic Triadú l’última vegada que el vaig veure que em feia molta il·lusió publicar les meves novel·les juntes a edicions 62.

(...)

*A les obres incompletes no hi podria fer el pròleg, vostè?*¹⁴

El 4 de setembre del mateix any, Molas va enviar la resposta a la carta anterior:

¹⁴ R/5 Ginebra, 10 agost 1967

Benvolguda Sra. Rodoreda:

Vaig rebre la seva darrera lletra del dia 10 d'agost, que no contesto fins avui perquè, abans de fer-ho, volia parlar amb la gent de l'Editorial sobre la proposta concreta que ens hi fa.¹⁵

Molas continua la carta dient que recordava haver signat un contracte on van pactar que a les obres completes hi apareixeria algun text inèdit, preferiblement una novel·la. Suggestia que si aquesta novel·la fos l'*Aloma* reescrita i algun altre text més, tot plegat afavoriria la publicació del volum. Finalment, parlava de resoldre els conflictes entre les editorials i acceptava la proposta que li feia l'escriptora d'escriure-li el pròleg de les obres completes.

La informació de què es parla en aquestes dues cartes no aporta res sobre la reescriptura d'*Aloma*, més enllà que es pretén que la nova versió de la novel·la estigui inclosa en les *Obres Completes*, i que en Joan Sales demana a l'escriptora un any de marge entre la publicació d'una obra al Club i una segona publicació en una altra editorial. Tot i així, he volgut incloure aquest apartat al treball perquè aquesta correspondència també forma part dels anys en què Mercè Rodoreda va estar reescrivint la novel·la i ens serveix per entendre el context en què es trobava.

¹⁵ Institut d'Estudis Catalans. Arxiu Mercè Rodoreda. Top. 5.1.2.96/6

PART PRÀCTICA

1. Tipologia de canvi

La part pràctica del meu treball ha consistit a fer una comparació entre el primer capítol de la versió original d'*Aloma*, escrita l'any 1938, i el primer capítol de la mateixa novel·la reescrita trenta anys més tard, el 1969. Seria fantàstic poder comparar la novel·la sencera però per les dimensions d'aquest treball i la feina que m'ha portat comparar un sol capítol he vist que seria impossible fer el mateix amb tot el llibre.

Per dur a terme la comparació he tingut en compte els següents aspectes: la supressió de determinats fragments, els fragments afegits, la nova redacció d'un mateix fragment, els canvis de temps verbal, els canvis de la puntuació del text, els canvis de contingut, els canvis en l'ordre de les paraules d'una oració o d'una frase, els canvis en la ubicació de certs fragments dins del text, l'aparició de nous personatges i els canvis tipogràfics.

- **Supressió:** Fragments de la primera versió de la novel·la que ja no apareixen en la versió definitiva.

Exemple:

Edició 1938:

“El taronger, amb les taronges agres com fel, però ben florit quan n'era temps, tenia les fulles més verdes”

Edició 1969:

“El taronger, amb les taronges agres com fel, tenia les fulles més verdes”

- **Afegit:** Fragments que s'han afegit en la segona versió de la novel·la.

Exemple:

Edició 1938:

Edició 1969:

“més brut i més magre”

“més brut i una mica més magre”

- **Nova redacció:** Fragments reescrits que contenen diferents tipologies de canvi (de puntuació, de temps verbal, d'ordre del text...) i que són impossibles de comparar paraula per paraula perquè hi ha massa modificacions.

Exemple:

Edició 1938:

“Al capdamunt, en un adornament de ferros cargolats, amb la pintura escrostonada i el rovell menjant-se'ls, hi havia una data: 1886.”

Edició 1969:

“A dalt de tot, entre rodones i cargols de ferro despintat, mig decantada i coberta de rovell, es veia una data: 1886.”

- **Canvi de temps verbal:** Canvis en el temps verbal.

Exemple:

Edició 1938:

“Es diu Aloma”

Edició 1969:

“Es deia Aloma”

- **Canvi de la puntuació del text:** Canvis en els signes de puntuació.

Exemple:

Edició 1938:

“-Si sabies l'ansia que ens has fet passar.”

Edició 1969:

“-Si sabessis l'ansia que ens has fet passar...”

- **Canvi del contingut:** La informació dels dos fragments no coincideix.

Exemple:

Edició 1938:

Edició 1969:

“S’havia matat a vint anys”

“S’havia matat a divuit anys”

- **Canvi d’ordre del text:** L’ordre de les paraules s’ha canviat.

Exemple:

Edició 1938:

Edició 1969:

“les petites i espremudes mamelles”

“les mamelles petites i espremudes”

- **Canvi en la ubicació del text:** Dos fragments que porten la mateixa informació i que apareixen en moments diferents dins del text.

No afegeixo cap exemple perquè la diferència no està en el fragment sinó en la seva posició dins el capítol.

- **Aparició d’un nou personatge:** Aparició d’un personatge que no formava part de la primera edició.

No afegeixo cap exemple perquè no puc posar dos fragments on compari la situació ja que s’ha d’entendre tot el context per veure que ha aparegut un personatge nou.

- **Canvi tipogràfic:** Apareixen dues tipografies diferents per escriure el mateix fragment.

Exemple:

Edició 1938:

Edició 1969:

“«Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats dels bons costums d'Aloma.»”

“Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller, eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats de les bones costumes de Aloma.”

2. Comparació del primer capítol d'Aloma

1938

|

I bé, tot m'apareix en la forma més grollera,
més repugnant.

TOLSTOI, *Anna Karènina*

L'amor em fa fàstic!

Va dir-s'ho pensant en aquell pobre gat i tancà el reixat d'una revolada: aquest féu un gran soroll de frontisses rovellades. Al capdamunt, en un adornament de ferros cargolats, amb la pintura escrostonada i el rovell menjant-se'ls, hi havia una data: 1886. Aquesta no ens aclareix pas la de construcció de la casa, car el reixat havia estat adquirit en l'enderroc d'una finca expropiada per eixampla. Havia estat un esdeveniment l'adquisició, sobretot perquè, amb poca despesa, la torre, que no tenia torratxa com era costum en qualsevol que volgués lluir una mica, adquiria un aire més senyor. I el jardí també: fins llavors havia calgut entrar-hi per una porta menuda que obligava a ajupir-se en passar-la si, qui ho feia, no volia ésser rebatut enfora. Depenia de l'embranchida, és clar.

1969

|

*I bé, tot m'apareix en la forma més grollera,
més repugnant.*

Tolstoi, *Anna Karenina*.

-L'amor em fa fàstic!

Havia pensat tota la tarda en aquell pobre gat i, sense voler, va tancar el reixat d'una revolada. A dalt de tot, entre rodones i cargols de ferro despintat, mig decantada i coberta de rovell, es veia una data: 1886. Havien comprat el reixat feia uns quants anys, a preu de ferro vell, en l'enderroc d'una finca expropiada per eixampla. La casa de seguida va semblar més senyora. I el jardí. Abans tenia una porteta de fusta i si el qui hi entrava era massa alt s'havia d'ajupin una mica.

1938	1969
Supressió	
aquest féu un gran soroll de frontisses rovellades.	–
Aquesta no ens aclareix pas la de construcció de la casa	–
Havia estat un esdeveniment l'adquisició, sobretot perquè, amb poca despesa, la torre, que no tenia torratxa com era costum en qualsevol que volgués lluir una mica	–
Afegit	
–	tota la tarda
–	sense voler
–	feia uns quants anys, a preu de ferro vell,
Nova redacció	
Al capdamunt, en un adornament de ferros cargolats, amb la pintura escrostonada i el rovell menjant-se'ls, hi havia una data: 1886.	A dalt de tot, entre rodones i cargols de ferro despintat, mig decantada i coberta de rovell, es veia una data: 1886.
car el reixat havia estat adquirit	Havien comprat el reixat
adquiria un aire més senyor.	La casa de seguida va semblar més senyora.
I el jardí també: fins llavors havia calgut entrar-hi per una porta menuda que obligava a ajupir-se en passar-la si, qui ho feia, no volia ésser rebut enfora. Depenia de l'embranchida, és clar.	I el jardí. Abans tenia una porteta de fusta i si el qui hi entrava era massa alt s'havia d'ajupir una mica.
Canvi de temps verbal	
Va dir-s'ho pensant	Havia pensat
tancà	va tancar
Canvi de la puntuació del text	

L'amor em fa fàstic!	- L'amor em fa fàstic!
una revolada:	una revolada.
Canvi tipogràfic	
I bé, tot m'apareix en la forma més grollera, més repugnant.	<i>I bé, tot m'apareix en la forma més grollera, més repugnant.</i>

1938

El reixat ample va deixar passar més aire i els arbres van adonar-se'n. El taronger, amb les taronges agres com fel, però ben florit quan n'era temps, tenia les fulles més verdes; els rosers, els brots més fermes.

Llàstima que el carrer era un cul-de-sac i pocs foren els qui hagueren esment de la important millora. Malgrat això la remor sorda dels diumenges entrava per l'esvoranc i s'arraulia al jardí, vora el respir de les plantes

1969

El reixat, més ample, va deixar passar més aire i els arbres va semblar que se n'adonessin. El taronger, amb les taronges agres com fel, tenia les fulles més verdes. Els rosers feien més roses. Era una pena que per aquell carrer no hi passés mai ningú. Acabava dos jardins més enllà amb una paret alta, el vent a penes movia les herbes que naixien ran de les pedres i hi havia una gran quietud com si cada dia fos diumenge.

1938	1969
Supressió	
però ben florit quan n'era temps	–
Afegit	
–	més
Nova redacció	
els rosers, els brots més fermes	Els rosers feien més roses.
Canvi de temps verbal	
van adonar-se'n	va semblar que se n'adonessin
Canvi del contingut	
van adonar-se'n	va semblar que se n'adonessin
Llàstima que el carrer era un cul-de-sac i pocs foren els qui hagueren esment de la important millora. Malgrat això la remor sorda dels diumenges entrava per l'esvoranc i s'arraulia al jardí, vora el respir de les plantes	Era una pena que per aquell carrer no hi passés mai ningú. Acabava dos jardins més enllà amb una paret alta, el vent a penes movia les herbes que naixien ran de les pedres i hi havia una gran quietud com si cada dia fos diumenge.

1938

Aloma?...

Es diu Aloma per capriciosa imposició d'un vell oncle que tenia gran ascendent en la família. Els seus noms són, segons la fe de baptisme, Angela, Rosa, Maria. L'oncle, home metòdic, que dormia amb casquet i entaforava els peus en unes grans plantofes i parlava de Prim com del parent més pròxim, llegia Lull en havent sopat. Es ben repanxolava en la seva poltrona que li coneixia el geni i sabia quan calia grinyolar o emmudir, mentre els seus amics més íntims, als quals cedia casa i cadira dues vetlles cada setmana, jugaven a escacs. Ell mai no participava en el joc: fruïa llegint: «Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats dels bons costums d'Aloma». I en sortir de l'església, un cop la cerimònia baptismal finida, exclamà autoritàriament:

-I bé, he deixat fer el gust del padrí i la criatura es diu Angela, Rosa, Maria; jo, sempre, l'anomenaré Aloma. Una noia amb aquest nom es troba preparada a grans destins. I em plaurà de sentir que la crideu així i no de cap altra manera.

A la mare li va agradar i a l'hora del refresc va fer minvar la gatzara:

-No crideu tant, que Aloma dorm...

1969

Es deia Aloma perquè un oncle de la seva mare ho havia volgut. Era un home estrany que tothom respectava i que havia envellit tot d'una, tancat a casa, amb una manta damunt dels genolls. Llegia Lull en havent sopat. Ben assegut a la seva butaca, mentre els seus amics, que l'anaven a veure dos vespres cada setmana, jugaven a escacs. Ell no jugava mai. Llegia:

Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller, eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats de les bones costums de Aloma.

En sortir de l'església, un cop la cerimònia acabada, va dir:

–He deixat que els padrins fessin el que volguessin i la criatura es diu Angela, Rosa i Maria; jo sempre li diré Aloma. És un nom bonic i la primera cosa que una noia necessita és un nom bonic. Si em voleu fer content, digueu-li aquest nom.

A la mare li va agradar i a l'hora del refresc va fer minvar la gatzara:

– No crideu tant, que Aloma dorm.

1938	1969
Supressió	
Aloma?...	–
que tenia gran ascendent en la família. Els seus noms són, segons la fe de baptisme, Angela, Rosa, Maria. L'oncle, home metòdic, que dormia amb casquet i entaforava els peus en unes grans plantofes i parlava de Prim com del parent més pròxim,	–
que li coneixia el geni i sabia quan calia grinyolar o emmudir,	–
més íntims,	–
Afegit	
–	Era un home estrany que tothom respectava i que havia envellit tot d'una, tancat a casa, amb una manta damunt dels genolls.
Nova redacció	
per capriciosa imposició d'un vell oncle	perquè un oncle de la seva mare ho havia volgut
Es ben repanxolava en la seva poltrona	Ben assegut a la seva butaca,
als quals cedia casa i cadira dues vetlles cada setmana	que l'anaven a veure dos vespres cada setmana
Ell mai no participava en el joc: fruïa llegint:	Ell no jugava mai. Llegia:
I en sortir de l'església, un cop la cerimònia baptismal finida, exclamà autoritàriament:	En sortir de l'església, un cop la cerimònia acabada, va dir:
-I bé, he deixat fer el gust del padrí	–He deixat que els padrins fessin el que volguessin

l'anomenaré	li diré
I em plaurà de sentir que la crideu així i no de cap altra manera.	Si em voleu fer content, digueu-li aquest nom.
Canvi de temps verbal	
Es diu	Es deia
Canvi de la puntuació del text	
-No crideu tant, que Aloma dorm...	-No crideu tant, que Aloma dorm.
Canvi del contingut	
Una noia amb aquest nom es troba preparada a grans destins.	És un nom bonic i la primera cosa que una noia necessita és un nom bonic.
Canvi tipogràfic	
«Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats dels bons costums d'Aloma».	<i>Les condicions totes que Evast desitjava en sa muller, eren en Aloma, i aquells qui cercaven muller per a Evast segons sa voluntat, foren certificats de les bones costumes de Aloma.</i>

1938

Aloma, en tancar el reixat, s'esglaià del terrabastall i recordà que fugia d'amagat del nen que maldava per acompanyar-la. Temorega que aquest l'hagués sentida, s'escapolí carrer avall pressosament.

Feia una hora bona de respirar. En un jardí proper feien foc. Es sentia l'espetec dels branquillons i els cruixits de les branques verdes. Dalt d'una paret vella floria la molsa i en un petit sot d'aigua, al mig del carrer, s'hi reflectia el cel. Va aturar-se i aspirà profundament l'olor penetrant de brolla cremada. Quina olor! Eren un desmai els brancatges d'un pebrer... Quina olor de tarda de primavera amb falzies al cel plenes d'esbojarrament. L'aire arrossegà més fum vers Aloma, i aquesta va pensar: «Cap olor no plaïa tant com aquesta al meu germà...». S'havia matat a vint anys: es deia Daniel. Va deixar escrit en un paper que era per a ella: «Deixo tot el que em volta en l'època que hauria d'ésser la millor de la meva vida, perquè en conec de sobres l'amargor. A la meva germana petita, a la dolça Aloma, que estima els meus versos, un bes». Signava amb els seus trets característics: una cal·ligrafia valenta de persona orgullosa.

1969

El soroll del reixat la va sobresaltar: havia sortit d'amagat del nen i va tenir por que l'hagués sentida. Però la casa estava quieta i, després d'escoltar una estona, se'n va anar carrer avall.

L'hora era bona de respirar. En un jardí feien foc i es sentia l'espetec dels branquillons. A dalt d'una paret molt vella hi havia un gruix de molsa i al mig del carrer, en un sot ple d'aigua, es veia un tros de cel amb un núvol blanc. Més enllà, vora de la casa nova, les branques del desmai a penes es movien. Era una tarda de començaments de primavera amb orenetes xisclant pel cel. L'aire arrossegava una mica de fum i Aloma gairebé va aturar-se: «És l'olor que agradava més al meu germà.» S'havia matat a divuit anys; es deia Daniel. Havia deixat un paper escrit per a ella: «Tot és trist i no tinc ganes de viure més, Aloma. Una abraçada ben forta.» Les lletres eren altes i amples, de persona orgullosa.

1938	1969
Supressió	
proper	–
i els cruixits de les branques verdes.	–
a aturar-se i aspirà profundament l'olor penetrant de brolla cremada. Quina olor!	–
A la meva germana petita, a la dolça Aloma, que estima els meus versos,	–
Signava amb els seus trets característics:	–
Afegit	
–	Però la casa estava quieta i, després d'escoltar una estona,
–	i
–	A
–	Més enllà, vora de la casa nova,
–	pressosament
Nova redacció	
Aloma, en tancar el reixat, s'esglaià del terrabastall	El soroll del reixat la va sobresaltar:
i recordà que fugia d'amagat del nen que maldava per acompanyar-la. Temorega que aquest l'hagués sentida,	havia sortit d'amagat del nen i va tenir por que l'hagués sentida.
s'escapolí carrer avall	se'n va anar carrer avall.
Feia una hora bona de respirar.	L'hora era bona de respirar.
en un petit sot d'aigua, al mig del carrer, s'hi reflectia el cel.	al mig del carrer, en un sot ple d'aigua, es veia un tros de cel amb un núvol blanc.

Eren un desmai els brancatges d'un pebrer... Quina olor de tarda de primavera amb falzies al cel plenes d'esbojarrament.	les branques del desmai a penes es movien. Era una tarda de començaments de primavera amb orenetes xisclant pel cel.
més fum vers Aloma, i aquesta va pensar:	una mica de fum i Aloma gairebé va aturar-se:
«Cap olor no plaïa tant com aquesta al meu germà...».	«És l'olor que agradava més al meu germà.»
escrit en un paper que era per a ella:	un paper escrit per a ella:
«Deixo tot el que em volta en l'època que hauria d'ésser la millor de la meua vida, perquè en conec de sobres l'amargor.	«Tot és trist i no tinc ganes de viure més, Aloma.
un bes».	Una abraçada ben forta.»
una cal·ligrafia valenta de persona orgullosa.	Les lletres eren altes i amples, de persona orgullosa.
Canvi de temps verbal	
arrossegà	arrossegava
Va deixar	Havia deixat
Canvi de la puntuació del text	
S'havia matat a vint anys:	S'havia matat a divuit anys;
Canvi del contingut	
vint	divuit
Eren un desmai els brancatges d'un pebrer...	les branques del desmai a penes es movien.

1938

A Aloma li havia quedat, no dolor, sinó aterriment. El germà tan gran era estirat exsangüe i mai més no li parlaria amb aquella veu feta de tendreses dels seus somnis, de les seves ambicions. Joan, l'altre germà, un dia va cremar tots els llibres i manuscrits que havien pertangut a Daniel. Ho havia anat esquinçant tot, a fora plovia, i el vent girava la pluja contra els vidres; els papers es van tornar cendra. A Aloma el cor li va fer mal i a la nit va plorar unes llàgrimes càlides que li cremaven els ulls. Joan allegava que si Daniel havia fet *allò* era per culpa dels llibres que l'havien fet tornar boig. La vida era una cosa esgarrifosa, pensava la noia, i s'arraulia dins la tebionesa del lilit, llavors que la casa era silenciosa; evocava el germà que l'havia estimada. El record s'anava esvaint; el record de la seva figura, del seu rostre; sobretot de la seva veu. I com més desapareixia, més ella havia esment del buit immens que s'havia fet al seu voltant. Enyorava aquell noi exaltat ple a vessar de vida, que esperava triomfar creient que res no valia tant com amagar els descoratjaments que l'havien abatut. Ara seria prop dels trenta anys. Junts respirarien el perfum de fulles cremades i de primavera a punt d'esclatar. Que diferents els neguits quotidians amb la seva companyia... Com el germà desaparegut, ella passava d'un extrem a l'altre. La tristesa més pregonada succeïa a l'alegria més esbojarrada. L'enyorament, ¿de qui l'havia heretat?

1969

A ella, després de tant de temps, li quedava encara una mica d'angoixa. El veia estirat, blanc com la cera, i pensava que no li parlaria mai més, amb aquella veu xopa de tendresa, de les coses que li agradava fer. Un dia, Joan, el seu germà gran, va cremar els llibres i els escrits que Daniel havia deixat. Ho havia anat esquinçant tot, a fora plovia, i el vent, de tant en tant, girava la pluja contra els vidres. Els papers es van tornar cendra i Aloma va plorar tota la nit. Joan deia que Daniel s'havia matat perquè els llibres l'havien fet tornar boig. La vida era una cosa esgarrifosa. Arraulida entre els llençols pensava sovint en el seu germà mort. Quan la casa reposava. Però els records s'anaven aprimant: primer el color dels ulls i la manera de somriure, de seguida el to de la veu. I com més el perdia més s'adonava del buit que havia deixat al seu costat. Enyorava aquell noi ple de vida que amagava el descoratjament com si fos un mal lleig i que, com ella, passava d'un extrem a l'altre: de l'alegria més esbojarrada a la tristesa més negra. Ara tindria vint-i-tres anys i respirarien junts aquella olor de fulles cremades i de primavera a punt d'esclatar. I tot seria diferent

1938	1969
Supressió	
A Aloma el cor li va fer mal i	–
pensava la noia	–
llavors que la casa era silenciosa;	–
exaltat	–
L'enyorament, ¿de qui l'havia heretat?	–
Afegit	
–	de tant en tant,
Nova redacció	
El germà tan gran era estirat exsangüe i mai més no li parlaria amb aquella veu feta de tendreses dels seus somnis, de les seves ambicions.	El veia estirat, blanc com la cera, i pensava que no li parlaria mai més, amb aquella veu xopa de tendresa, de les coses que li agradava fer.
Joan, l'altre germà, un dia va cremar tots els llibres i manuscrits que havien pertangut a Daniel.	Un dia, Joan, el seu germà gran, va cremar els llibres i els escrits que Daniel havia deixat.
i a la nit va plorar unes llàgrimes càlides que li cremaven els ulls.	i Aloma va plorar tota la nit.
Joan allegava que si Daniel havia fet allò era per culpa dels llibres que l'havien fet tornar boig.	Joan deia que Daniel s'havia matat perquè els llibres l'havien fet tornar boig.
i s'arraulia dins la tebionesa del llit, llavors que la casa era silenciosa; evocava el germà que l'havia estimada.	Arraulida entre els llençols pensava sovint en el seu germà mort. Quan la casa reposava.
El record s'anava esvaint; el record de la seva figura, del seu rostre; sobretot de la seva veu. I com més desapareixia, més ella havia esment del buit immens que s'havia fet al seu voltant.	Però els records s'anaven aprimant: primer el color dels ulls i la manera de somriure, de seguida el to de la veu. I com més el perdia més s'adonava del buit que havia deixat al seu costat.
ple a vessar de vida	ple de vida

Com el germà desaparegut, ella passava d'un extrem a l'altre. La tristesa més pregona succeïa a l'alegria més esbojarrada.	i que, com ella, passava d'un extrem a l'altre: de l'alegria més esbojarrada a la tristesa més negra.
Junts respirarien el perfum de fulles cremades	i respirarien junts aquella olor de fulles cremades
Que diferents els neguits quotidians amb la seva companyia...	I tot seria diferent
Canvi de la puntuació del text	
contra els vidres; els papers es van tornar cendra.	girava la pluja contra els vidres. Els papers es van tornar cendra
Canvi del contingut	
A Aloma li havia quedat, no dolor, sinó aterriment.	A ella, després de tant de temps, li quedava encara una mica d'angoixa.
que esperava triomfar creient que res no valia tant com amagar els descoratjaments que l'havien abatut.	que amagava el descoratjament com si fos un mal lleig
Ara seria prop dels trenta anys.	Ara tindria vint-i-tres anys

1938

Tot caminant, Aloma pensa en el telegrama que avui han rebut. És del cunyat absent d'anys a Amèrica: del germà d'Anna; diu que vindrà una temporada. L'alegria en saber la nova ha estat gran. Un cop passades unes quantes hores li sembla una cosa vella que no mereixia tants d'escarafalls. És un gat assegut a una finestra que li duu l'altre a la memòria.

Era blanc; per bé que ella no l'havia pogut veure amb aquella blancor enlluernadora pròpia de bestioles ben peixades; ni a la primera de conèixer-lo. Ni aquell dia que, per primera vegada, va sorprendre-la amb el rasplet a la mà guaitant les branques d'un arbre. Ell havia saltat la paret. Ella va sentir-lo caure a terra. Es fitaren. El gat reculà esporuguit. Sempre més va conservar aquell posat d'acorrallament. Es va avesar a venir al jardí. S'estava quiet en un racó: romania ajaçat, gairebé immòbil, sota un tou de fulles fosques; al més lleu trepig obria els ulls verds, amb nines negres i allargassades. S'arraulia: cada cop més insignificant. Aviat va tenir la panxa molt grossa. Caminava feixuc, miolant tristament. S'aturava indecís: aixecava el cap i una pota davantera.

1969

Es va recordar del telegrama que havien rebut a mig matí. Era del seu cunyat, el germà d'Anna, que vivia a Amèrica. Deia que aniria a passar una temporada amb ells. De moment havia estat molt contenta. Potser animaria una mica la casa. I en tota la tarda no hi havia tornat a pensar.

En una finestra hi havia un gat negre assegut. L'altre era blanc. La primera vegada que l'havia vist, aquell dia que amb el mànec del rasplet feia caure fulles grogues d'una branca, ja tenia un blanc empastifat de bèstia abandonada. Havia saltat de la paret i quan ella es va girar per mirar-lo va recular esporuguit. Però es va avesar a anar al jardí. S'estava quiet en un racó, estirat sobre un tou de fulles seques, i al més petit trepig obria els ulls -uns ulls verds, amb les nines -fosques, partides per una ratlla negra. Aviat va tenir la panxa molt grossa. Caminava a poc a poc i feia uns miols que a penes es sentien. De vegades es quedava aturat com si no sabés on anar, amb una pota del davant arronsada.

1938	1969
Supressió	
Tot caminant	–
Un cop passades unes quantes hores li sembla una cosa vella que no mereixia tants d'escarafalls.	–
Ell	–
Sempre més va conservar aquell posat d'acorralament.	–
S'arraulia: cada cop més insignificant.	–
Afegit	
–	Un cop passades unes quantes hores li sembla una cosa vella que no mereixia tants d'escarafalls.
–	de
–	Però
Nova redacció	
Aloma pensa en el telegrama que avui han rebut.	Es va recordar del telegrama que havien rebut a mig matí.
És del cunyat absent d'anys a Amèrica: del germà d'Anna; diu que vindrà una temporada.	Era del seu cunyat, el germà d'Anna, que vivia a Amèrica. Deia que aniria a passar una temporada amb ells.
L'alegria en saber la nova ha estat gran.	De moment havia estat molt contenta.
Era blanc; per bé que ella no l'havia pogut veure amb aquella blancor enlluernadora pròpia de bestioles ben peixades; ni a la primeria de conèixer-lo. Ni aquell dia que, per primera vegada, va sorprendre-la amb el rasplet a la mà guaitant les branques d'un arbre.	L'altre era blanc. La primera vegada que l'havia vist, aquell dia que amb el mànec del rasplet feia caure fulles grogues d'una branca, ja tenia un blanc empastifat de bèstia abandonada.

Ella va sentir-lo caure a terra. Es fitaren. El gat reculà esporuguit.	i quan ella es va girar per mirar-lo va reular esporuguit.
venir	anar
romania ajaçat, gairebé immòbil, sota un tou de fulles fosques; al més lleu trepig obria els ulls verds, amb nines negres i allargassades.	estirat sobre un tou de fulles seques, i al més petit trepig obria els ulls -uns ulls verds, amb les nines -fosques, partides per una ratlla negra.
Caminava feixuc, miolant tristament.	Caminava a poc a poc i feia uns miols que a penes es sentien.
S'aturava indecís: aixecava el cap i una pota davantera.	De vegades es quedava aturat com si no sabés on anar, amb una pota del davant arronsada.
Canvi de temps verbal	
És	Era
havia pogut veure	havia vist
Canvi del contingut	
És un gat assegut a una finestra que li duu l'altre a la memòria.	En una finestra hi havia un gat negre assegut.

1938

-No vull gats a casa! Porten la diftèria -va cridar Anna en veure que Aloma s'hi entendria.

El nen va ésser avisat. Ni una engruna de pa no li era permès de dur al jardí. S'hi fonia. Espiava el gat de lluny.

-L'estimo -deia a Aloma- perquè fa aquesta careta de llàstima.

Malgrat aquesta guerra sorda, el gat continuava venint. Ja no miolava de gana en veure algú; fugia. Un cop el jardí desert, tornava al seu lloc, sota les fulles. Va tenir els gatets i ningú no va saber on els havia amagats. Cada dia, però, compareixia al jardí una hora o altra: una mica més brut i més magre.

-Deu dormir en alguna carbonera.

Llavors va passar un any.

Més temps.

El gat feia aquell posat de resignació i tenia una gatinada rere l'altra.

Un matí trobaren gats petits rere una fusta arrepenjada al galliner.

-Sobretot que el nen no se n'adoni. Potser estan malalts.

Al gat perdut, la cua se li pelava. Li sortiren crostes de ronya a les orelles. Tanmateix els fillets esperaven la mare desficiosa i s'amorraven, cecs, a les petites i espremudes mamelles.

1969

-No vull gats a casa; porten malalties-, va dir Anna quan va veure que Aloma s'hi entendria.

Van avisar el nen que no el toqués. No li deixaven portar ni una mica de menjar ni una engruna de pa al jardí. Però el nen mirava el gat des de la finestra i s'hi fonia. «Me l'estimo», deia de vegades, «perquè té la cara trista».

Malgrat aquella guerra sorda el gat seguia anant al jardí. Si veia algú fugia; quan el jardí estava desert tornava al seu racó, vora les flors de senyoreta. Va tenir els gatets i ningú no va saber on els havia amagats. Hi anava cada dia una hora o altra una mica més brut i una mica més magre.

-Deu dormir en una carbonera.

Va passar més d'un any. El gat sempre feia aquell posat de resignació i tenia una gatinada rere l'altra. Un matí van trobar gatets darrera d'una llata, al costat del galliner.

-Vigila que el nen no se n'adoni. Potser estan malalts. La cua se li pelava. Li van sortir crostes a les orelles. Però els gatets l'esperaven desficiosa i s'amorraven a les mamelles petites i espremudes.

1938	1969
Supressió	
Al gat perdut	–
cecs	–
Afegit	
–	una mica
–	sempre
Nova redacció	
la diftèria	malalties
cridar	dir
El nen va ésser avisat. Ni una engruna de pa no li era permès de dur al jardí.	Van avisar el nen que no el toqués. No li deixaven portar ni una mica de menjar ni una engruna de pa al jardí.
S'hi fonia. Espiava el gat de lluny.	Però el nen mirava el gat des de la finestra i s'hi fonia.
-L'estimo -deia a Aloma- perquè fa aquesta careta de llàstima.	«Me l'estimo», deia de vegades, «perquè té la cara trista».
aquesta	aquella
continuava venint	seguia anant al jardí
Un cop el jardí desert, tornava al seu lloc	quan el jardí estava desert tornava al seu racó
Cada dia, però, compareixia al jardí	Hi anava cada dia
alguna	una
Llavors va passar un any. Més temps.	Va passar més d'un any.
gats petits	gatets
rere una fusta arrepenjada al galliner.	darrera d'una llata, al costat del galliner.

sobretot	vigila
Tanmateix els fillets esperaven la mare	Però els gatets l'esperaven
Canvi de temps verbal	
trobaren	van trobar
sortiren	van sortir
Canvi de la puntuació del text	
No vull gats a casa!	No vull gats a casa;
una hora o altra: una mica	una hora o altra una mica
<p>El gat feia aquell posat de resignació i tenia una gatinada rere l'altra.</p> <p>Un matí trobaren gats petits rere una fusta arpenjada al galliner.</p>	<p>El gat sempre feia aquell posat de resignació i tenia una gatinada rera l'altra. Un matí van trobar gatets darrera d'una llata, al costat del galliner.</p>
Canvi del contingut	
Ja no miolava de gana en veure algú; fugia.	Si veia algú fugia;
sota les fulles	vora les flors de senyoreta
Canvi d'ordre del text	
les petites i espremudes mamelles.	les mamelles petites i espremudes.

1938

Va desaparèixer una temporada. Tots van creure que algú l'havia recollit.

Res d'això no devia haver passat puix que un dia el veieren dalt de la paret, dormint, recollit de potes i cua.

Aloma va apropar-s'hi. La gata tenia estries de sang als ulls verds; va fer un miol feble; com va poder, pel tronc de la perere plantada a tocar de la paret, va baixar. Tenia una pota trencada. -Un cop de roc. -Aloma va ajupir-se per veure-li el mal; però el gat, atemorit de sobte, reculà i bufà rabiós.

-¿Encara no s'ha mort? -exclamava Joan en llevar-se i esbatanar els finestrons.

Gairebé ja no es movia del jardí. Tornava a engruixir-se. Estava clapat de mal pertot. Allà on s'ajeia una estona deixava un coixí de pèl.

Fou una tarda de fred i vent que l'altre gat saltà la paret: era negre i blanc. Superb. El coll gruixut, el pelatge llustrós. La mirada intel·ligent. S'apropà a la gata.

Aloma era a la finestra mirant-los. La gata fugia d'ell, s'arraconava, provava inútilment, desesperadament, d'enfilar-se a un arbre. Estava acabada. Moribunda. Vomità amb grans extremituds. El gat no la deixava. La persecució era tenaç. Els miols de desig de l'un i els de plany de l'altra es barrejaven amb el vent que xiulava. Aviat fou negra nit.

Aloma s'apartà de la finestra: tenia nàusees.

1969

Van estar una temporada sense veure'l i van pensar que algú l'havia recollit. Fins que un dia es van adonar que estava mig adormit a dalt de la paret del capdavall del jardí. Aloma va pujar al banc i se li va acostar. Li va veure els ulls estriats de sang. El gat va fer un miol molt feble i va baixar com va poder, per l'heura. Tenia una pota trencada. Quan Aloma es va ajupir per mirar-li el mal, va recular tot d'una i va esbufegar rabiós.

Encara no s'ha mort? -deia Joan cada matí quan obria els finestrons.

Gairebé no es movia del jardí. Tornava a engruixir-se. Estava clapat de mal i deixava un coixí de pèl a tot arreu on s'ajeia.

L'altre va saltar al jardí una tarda de fred i de vent. Era blanc i negre, superb, amb el coll gruixut i la pell llustrosa. Es va acostar a la gata a poc a poc i Aloma, que els mirava des de la finestra, va veure que la gata s'anava arraconant. Va provar d'enfilar-se al taronger, però estava acabada i es va posar a vomitar amb unes grans extremituds. El gat no la deixava. Era una persecució tenaç, i els miols es barrejaven amb el vent que xisclava. Aviat va ser negra nit i Aloma va tancar la finestra. Li havia vingut mareig.

1938	1969
Supressió	
verds	–
-Un cop de roc.	–
ja	–
pertot	–
La mirada intel·ligent.	–
Moribunda.	–
de desig de l'un i els de plany de l'altra	–
Afegit	
–	va pujar al banc i
–	El gat
–	Quan
–	Era blanc i negre
–	a poc a poc
–	i
–	unes
Nova redacció	
Va desaparèixer una temporada. Tots van creure	Van estar una temporada sense veure'l i van pensar
Res d'això no devia haver passat puix que un dia el veieren dalt de la paret, dormint, recollit de potes i cua.	Fins que un dia es van adonar que estava mig adormit a dalt de la paret del capdavall del jardí.
va apropar-s'hi	se li va acostar
La gata tenia estries de sang als ulls	Li va veure els ulls estriats de sang.
com va poder, pel tronc de la perere plantada a tocar de la paret, va baixar	va baixar com va poder, per l'heura

veure-li	mirar-li
però el gat, atemorit de sobte, reculà i bufà rabiós	va recular tot d'una i va esbufegar rabiós
exclamava Joan en llevar-se i esbatanar els finestrons	deia Joan cada matí quan obria els finestrons
Allà on s'ajeia una estona deixava un coixí de pèl.	i deixava un coixí de pèl a tot arreu on s'ajeia.
Fou una tarda de fred i vent que l'altre gat saltà la paret: era negre i blanc.	L'altre va saltar al jardí una tarda de fred i de vent.
El coll gruixut, el pelatge il·lustrós.	amb el coll gruixut i la pell llustrosa
S'apropà	Es va acostar
Aloma era a la finestra mirant-los. La gata fugia d'ell, s'arraconava, provava inútilment, desesperadament, d'enfilar-se a un arbre. Estava acabada.	i Aloma, que els mirava des de la finestra, va veure que la gata s'anava arraconant. Va provar d'enfilar-se al taronger, però estava acabada
Els miols (...) es barrejaven amb el vent que xiulava.	i els miols es barrejaven amb el vent que xisclava.
saltà la paret	va saltar al jardí
La persecució era tenaç.	Era una persecució tenaç
Canvi de temps verbal	
va ajupir-se	es va ajupir
vomità	es va posar a vomitar
fou	va ser
saltà	va saltar
Canvi de la puntuació del text	
-¿Encara no s'ha mort?	Encara no s'ha mort?
Canvi del contingut	
Aloma s'apartà de la finestra: tenia nàusees.	i Aloma va tancar la finestra. Li havia vingut mareig.

1938

L'endemà la gata era estirada al carrer, erta. El vigilant l'havia matada d'un cop de garrot entre les orelles mentre estava gatinant.

En arribar a la primera travessia, el pit se li eixamplà. Va alentir els passos.

Hi havia un grapat de núvols dalt al cel. La claror que venia de ponent en duia un amb els cantells de color taronja per guarniment. -Si el podia xuclar amb palleta!... -El núvol avançava. S'estenia desfent-se. Ara el tenia damunt del cap... Aloma ensopegà amb un roc i va adonar-se que, ran de la vorera, l'herba creixia verda com la maragda d'un anell del qual havia estat enamorada.

Si l'hagués pogut tenir ja l'hauria llençat. Tot cansa...

Continuava carrers avall aspirant golafrement l'aire perfumat de terra humida, de verdor, de jardins petits de Sant Gervasi.

Ara són prop de les sis -va dir-se interiorment. Li ho confirmà un òmnibus rabent que anava a recollir quitxalla a l'escola. -Cal que cuiti si no vull trobar tancades les botigues. Com si no hi hagués pogut anar Anna... A ella, no la tragueu de casa. Tot l'amoïna i la mareja. ¿Què li devia trobar el meu germà per a enamorar-se'n? Només que és bona. Quan no rondina, és clar.

Tornà al seu pensament el record del gat i el foragità enutjada de la seva persistència.

1969

L'endemà van trobar la gata estirada al carrer, encarcerada. El vigilant l'havia matada d'un cop de garrot entre les orelles mentre estava gatinant.

Quan va arribar a la primera travessia es va posar a caminar amb més calma. A la banda de ponent hi havia un núvol que tenia les vores de color de taronja. Semblava una balena adormida i la cua se li anava desfent a poc a poc. Aloma va ensopegar i es va adonar que ran de la vorera creixia una mata verda com la pedra d'un anell que havia vist feia pocs dies en un aparador. S'havia quedat enlluernada. Si algú me l'hagués regalat potser ja el tindria en el calaix dels embolics; no sé què ho fa, però tot em cansa.»

Anava carrer avall respirant l'aire perfumat de terra humida dels jardins petits de Sant Gervasi. Eren gairebé les sis i si volia trobar obert havia de cuitar. Li feia una gran il·lusió de comprar-se les cortines, 'però sempre havia tingut vergonya d'entrar en una botiga on no la coneguessin. Per què no hi havia anat Anna a comprar-les-hi? Anna no volia sortir mai: tot l'amoïnava i la marejava. Era molt pesada i segons quins dies no podia aguantar-la. Què li devia haver trobat el seu germà?

1938	1969
Supressió	
el pit se li eixamplà	–
Hi havia un grapat de núvols dalt al cel.	–
-Si el podia xuclar amb palleta!... -El núvol avançava.	
Ara el tenia damunt del cap...	–
amb un roc	–
golafrement	–
de verdor	–
-va dir-se interiorment. Li ho confirmà un òmnibus rabent que anava a recollir quitxalla a l'escola.	–
Només que és bona.	–
per a enamorar-se'n	–
Quan no rondina, és clar.	–
Tornà al seu pensament el record del gat i el foragità enutjada de la seva persistència.	–
Afegit	
–	Semblava una balena adormida
–	Li feia una gran il·lusió de comprar-se les cortines, però sempre havia tingut vergonya d'entrar en una botiga on no la coneguessin.
–	Era molt pesada i segons quins dies no podia aguantar-la.
Nova redacció	

la gata era estirada al carrer, erta.	van trobar la gata estirada al carrer, encarcerada.
En	Quan va
Va alentir els passos.	es va posar a caminar amb més calma
La claror que venia de ponent en duia un amb els cantells de color taronja per guarniment.	A la banda de ponent hi havia un núvol que tenia les vores de color de taronja.
S'estenia desfent-se.	i la cua se li anava desfent a poc a poc.
l'herba creixia verda com la maragda d'un anell del qual havia estat enamorada.	creixia una mata verda com la pedra d'un anell que havia vist feia pocs dies en un aparador. S'havia quedat enlluernada.
Si l'hagués pogut tenir ja l'hauria llençat. Tot cansa...	Si algú me l'hagués regalat potser ja el tindria en el calaix dels embolics; no sé què ho fa, però tot em cansa.»
Continuava carrers	Anava carrer
aspirant	respirant
de	dels
Ara són prop de les sis	Eren gairebé les sis
-Cal que cuiti si no vull trobar tancades les botigues.	i si volia trobar obert havia de cuitar.
A ella, no la tragueu de casa.	Anna no volia sortir mai:
meu	seu
Com si no hi hagués pogut anar Anna...	Per què no hi havia anat Anna a comprar-les-hi?
Canvi de temps verbal	
Tot l'amoïna i la mareja.	tot l'amoïnava i la marejava.
trobar	haver trobat
Canvi de la puntuació del text	

que, ran de la vorera,	que ran de la vorera
¿Què li devia trobar el meu germà per a enamorar-se'n?	Què li devia haver trobat el seu germà?
Canvi del contingut	
¿Què li devia trobar el meu germà per a enamorar-se'n?	Què li devia haver trobat el seu germà?
Canvi d'ordre del text	
va adonar-se	es va adonar

1938

Per tal de respirar una estona més l'aire, passà el baixador de Sant Gervasi fins a Gràcia.

A la plaça desurbanitzada hi havien muntat cavallets, barraques de tota mena. Xicotets amb mocs al nas els miraven giravoltar embadalits: hi havia un elefant una mica escuat, però amb una bella trompa, una barca, un cavall travessat per una barra de llautó per la qual pujava i baixava rítmicament mentre la música bramava.

No podia aturar-se, era tard. Va baixar les escales, va prendre el bitllet. Les columnes de l'andana, tan atabaladores, li feren bona impressió. Tenia un dia de trobar-ho tot bonic menys... -Oh! Quina dèria a pensar en coses impossibles. A més, si em fa fàstic, he de fer per manera de no pensar-hi.

Un tren procedent de Sabadell passà com un llamp. Calia esperar... Malviatge, també. Fou quan es va adonar que s'havia equivocat de banda. En comptes de Barcelona l'haurien duta a Les Planes. Era fatal. Distreta, no sabia mai el lloc on es trobava: amb prou feines el dia que vivia. Qualsevol cosa, un cargol, una estrella, un pressentiment de felicitat, li feien perdre la noció de totes aquelles coses amb les quals necessitava d'estar enfrontada.

1969

Va arribar al baixador i va passar de llarg. Agafaria el tren a Gràcia per poder respirar més estona aquell aire tan bo de la tarda.

A la plaça hi havia uns cavallets i dues barraques de tir al blanc; al mig, venien bunyols. Tres o quatre nens amb mocs al nas miraven els cavalls i els porquets que anaven giravoltant. Darrera d'una barca hi havia dos elefants amb les ungles pintades d'or. Els cavalls, travessats per una barra de llautó, anaven amunt i avall, i la música sonava sense parar.

No es podia entretenir més. Va baixar les escales i va comprar el bitllet. Com sempre, es va asseure en un banc i es va posar a comptar les columnes. N'hi havia... Tot d'una es va adonar que s'havia equivocat d'andana i que en comptes d'anar a la Plaça de Catalunya hauria anat a parar a les Planes. Ja li havia passat altres vegades: era massa distreta i no es fixava mai en res.

1938	1969
Supressió	
desurbanitzada	–
embadalits	
Tenia un dia de trobar-ho tot bonic menys... -Oh! Quina dèria a pensar en coses impossibles. A més, si em fa fàstic, he de fer per manera de no pensar-hi.	–
Un tren procedent de Sabadell passà com un llamp. Calia esperar... Malviatge, també.	–
Qualsevol cosa, un cargol, una estrella, un pressentiment de felicitat, li feien perdre la noció de totes aquelles coses amb les quals necessitava d'estar enfrontada.	–
Afegit	
–	i els porquets que anaven giravoltant
–	N'hi havia...
Nova redacció	
Per tal de respirar una estona més l'aire, passà el baixador de Sant Gervasi fins a Gràcia.	Va arribar al baixador i va passar de llarg. Agafaria el tren a Gràcia per poder respirar més estona aquell aire tan bo de la tarda.
hi havien muntat	hi havia
barraques de tota mena	i dues barraques de tir al blanc; al mig, venien bunyols
Xicotets amb mocs al nas els miraven giravoltar	Tres o quatre nens amb mocs al nas miraven els cavalls
hi havia un elefant una mica escuat, però amb una bella trompa, una barca,	Darrera d'una barca hi havia dos elefants amb les ungles pintades d'or.

un cavall travessat per una barra de llautó per la qual pujava i baixava rítmicament mentre la música bramava	Els cavalls, travessats per una barra de llautó, anaven amunt i avall, i la música sonava sense parar.
No podia aturar-se, era tard.	No es podia entretenir més.
va prendre	i va comprar
Fou quan	Tot d'una
de banda	d'andana
En comptes de Barcelona l'haurien duta a Les Planes.	i que en comptes d'anar a la Plaça de Catalunya hauria anat a parar a les Planes.
Era fatal. Distreta, no sabia mai el lloc on es trobava: amb prou feines el dia que vivia.	Ja li havia passat altres vegades: era massa distreta i no es fixava mai en res.
Canvi del contingut	
Les columnes de l'andana, tan atabaladores, li feren bona impressió.	Com sempre, es va asseure en un banc i es va posar a comptar les columnes.

1938

Amb ràbia per dintre pujà l'escala; topà amb uns que baixaven. Davallà per l'altre cantó al moment mateix que el seu tren frenava, i l'espetec de les portes no la deixava penedir-se més de l'equivocació.

Cacau? ¿Qui cau? Que dolent!... Xocolata. L'anunci d'un vermut llampant. El d'una crema per a guarir la pell dels torrats a la platja...

Cap persona interessant en tot el vagó. El tren que arrenca, l'esquena que s'encasta al seient. Llums vermells de tant en tant: senyals. Els anuncis reflectits a les parets del túnel. Al vidre de la finestrella veu el seu gest d'allargar el braç indolentment per donar el bitllet a l'empleat, talment una Dietrich d'estar per casa. Provença. ¿No baixa ningú? El sotrac de les portes en tancar-se i el bressoleig del vagó endropint-la. Tot d'una la corba pronunciada mostrant l'estació plena de lluminàries.

1969

Va tornar a dalt i va baixar per l'altra escala en el moment que el seu tren frenava. Va triar un seient en un costat on no hi havia ningú. Els anuncis començaven a passar l'un darrera l'altre: Cacao Boldor, Per fums Magenta, Lady X... Els sabia de memòria: primer el més petit, amb una tassa blanca fumejant, el de les gardènies, el de la sirena... De tant en tant passava un llum vermell. Veia la seva mà reflectida en el vidre de la finestreta amb el bitllet entre els dits. A Provença no va pujar ni baixar ningú. Les portes es van tancar amb un esbufec i el bressoleig del tren va abaltir-la.

1938	1969
Supressió	
Amb ràbia per dintre	–
topà amb uns que baixaven.	–
mateix	–
i l'espetec de les portes no la deixava penedir-se més de l'equivocació.	–
Cap persona interessant en tot el vagó. El tren que arrenca, l'esquena que s'encasta al seient.	–
senyals	–
Els anuncis reflectits a les parets del túnel.	–
talment una Dietrich d'estar per casa.	–
Tot d'una la corba pronunciada mostrant l'estació plena de lluminàries.	–
Afegit	
–	Va triar un seient en un costat on no hi havia ningú.
Nova redacció	
pujà l'escala	Va tornar a dalt
Davallà per l'altre cantó al	i va baixar per l'altra escala en el
Cacau? ¿Qui cau? Que dolent!... Xocolata. L'anunci d'un vermut llampant. El d'una crema per a guarir la pell dels torrats a la platja...	Els anuncis començaven a passar l'un darrera l'altre: Cacao Boldor, Perfums Magenta, Lady X... Els sabia de memòria: primer el més petit, amb una tassa blanca fumejant, el de les gardènies, el de la sirena...
Llums vermells de tant en tant:	De tant en tant passava un llum vermell.

Provença. ¿No baixa ningú?	A Provença no va pujar ni baixar ningú.
El sotrac de les portes en tancar-se i el bressoleig del vagó endropint-la.	Les portes es van tancar amb un esbufec i el bressoleig del tren va abaltir-la.
Al vidre de la finestrella veu el seu gest d'allargar el braç indolentment per donar el bitllet a l'empleat	Veia la seva mà reflectida en el vidre de la finestreta amb el bitllet entre els dits.

1938

Té, davant, l'escala automàtica. No hi pujarà pas. És una ascensió que fa riure: amunt, amunt... no hi ha heroisme. Potser una obligada reverència final. Grotesc.

S'encamina vers l'ascensor. És sola a pujar-hi. Ha d'escoltar una flor de l'empleat. No pas bonica. En castellà. -Si un dia em caso serà amb un home de la meva terra. T'estimo.... Es dolç. Però jo no em casaré. ¿Qui em voldrà amb una dent encavallada i les mans tan poc boniques?

Deixa enrere la parada multicolor dels diaris. N'hi ha de descolorits, grocs, Novelles. Cap no és interessant com la pròpia vida...

Del sostre enrajolat (que bonica una cuina així) cau aigua. A terra hi ha petits bassals, serradures esbarriades.

Badar...

Rambles avall, quin somni! Les parades de les flors, sobretot. A cap altre país del món no deuen tenir-ne de tan gemades. Quin pom de clavells vermells dins d'una galleda! I roses de seda. Les darreres violetes. Ginesta blanca: branques senceres. Roses, roses, roses! Sant Jordi és a tocar. Quantes flors. Ràbia! De no poder-ne comprar. Diners! Quants d'estalvis per a poder adquirir una mica de roba per a unes cortines de la seva finestra! Ràbia!

1969

Li semblava que no es pararia mai més. Li hauria agradat travessar una terra pelada i fosca, amb un riu al mig i una mica de lluna al cel, sense saber quines coses trobaria a l'acabament. El tren tot d'una va fer una volta i es va aturar.

Va pujar l'escala a peu. L'escala automàtica no li agradava; quan els graons s'aplanaven tenia por que els talons se li quedessin enganxats. Un noi li va tirar una flor en castellà. «Si un dia em caso serà amb algú que parli com jo; però amb una dent del mig una mica damunt de l'altra i amb aquestes mans tan petites, no em voldrà ningú.» En el quiosc dels diaris hi havia revistes descolorides que devia fer molt de temps que estaven penjades. Al mig del passadís queia aigua del sostre i a terra hi havia serradures escampades. Se'n va anar Rambla avall. Les parades estaven atapeïdes de flors. A la primera hi havia galledes amb clavells vermells, rams de ginesta blanca, les últimes violetes. I moltes roses; més boniques que les del seu jardí. Sant Jordi s'acostava. Li va fer pena no poder-ne comprar. Havien d'estalviar molt i mai no podien arribar a tenir les coses que els feien més falta.

1938	1969
Supressió	
És una ascensió que fa riure: amunt, amunt... no hi ha heroisme. Potser una obligada reverència final. Grotesc.	–
S'encamina vers l'ascensor. És sola a pujar-hi.	–
No pas bonica.	–
T'estimo.... Es dolç.	–
Deixa enrere la parada multicolor dels diaris. N'hi ha de descolorits, grocs, Novel·les. Cap no és interessant com la pròpia vida...	–
Badar...	–
A cap altre país del món no deuen tenir-ne de tan gemades.	–
Diners!	–
Ràbia!	–
Afegit	
–	Li semblava que no es pararia mai més. Li hauria agradat travessar una terra pelada i fosca, amb un riu al mig i una mica de lluna al cel, sense saber quines coses trobaria a l'acabament. El tren tot d'una va fer una volta i es va aturar.
–	L'escala automàtica no li agradava; quan els graons s'aplanaven tenia por que els talons se li quedessin enganxats.
–	En el quiosc dels diaris hi havia revistes descolorides que devia fer molt de temps que estaven penjades.

Nova redacció	
Té, davant, l'escala automàtica. No hi pujarà pas.	Va pujar l'escala a peu.
Ha d'escoltar una flor de l'empleat. (...) En castellà.	Un noi li va tirar una flor en castellà.
-Si un dia em caso serà amb un home de la meva terra. (...) Però jo no em casaré. ¿Qui em voldrà amb una dent encavallada i les mans tan poc boniques?	«Si un dia em caso serà amb algú que parli com jo; però amb una dent del mig una mica damunt de l'altra i amb aquestes mans tan petites, no voldrà em ningú.»
Del sostre enrajolat (que bonica una cuina així) cau aigua. A terra hi ha petits bassals, serradures esbarriades.	Al mig del passadís queia aigua del sostre i a terra hi havia serradures escampades.
Rambles avall, quin somni! Les parades de les flors, sobretot. (...) Quin pom de clavells vermells dins d'una galleda! I roses de seda. Les darreres violetes. Ginesta blanca: branques senceres. Roses, roses, roses! Sant Jordi és a tocar. Quantes flors.	Se'n va anar Rambla avall. Les parades estaven atapeïdes de flors. A la primera hi havia galledes amb clavells vermells, rams de ginesta blanca, les últimes violetes. I moltes roses; més boniques que les del seu jardí. Sant Jordi s'acostava.
Quants d'estalvis per a poder adquirir una mica de roba per a unes cortines de la seva finestra!	Havien d'estalviar molt i mai no podien arribar a tenir les coses que els feien més falta.
Ràbia! De no poder-ne comprar.	Li va fer pena no poder-ne comprar.
Canvi de temps verbal	
cau	queia
hi ha	hi havia

1938

Dins d'un cotxe molt llarg passa una senyora amb tots els cabells blancs. Ves si no podia ésser per a una noia jove tot aquest luxe... S'odia per culpa dels mals pensaments. És per als vells que són fetes les comoditats. Després, anar dins d'un auto, és avorrit. No veus res. No sents ningú. Només algun pobre que no menja t'acompanya amb el seu odi... Com aquell paleta que l'hivern passat els va tapar la gotera: quatre criatures, quatre anys sense treballar, la dona morta. Va haver de dur-ne tres a l'hospici i una menuda de tretze anys a servir. Ho explicava sense queixar-se, com una cosa natural.

Algú camina prop seu. -Tan mal vestida que vaig. Torço un taló de la sabata. -Sent uns mots ran d'orella. *Pallasso*, diria: si no fos que li agrada. Ho explicarà a Anna. -M'han seguit. Era un jove elegant, ben plantat. -De cua d'ull el guaita i la riulla més fresca li puja als llavis. El galant de carrer és un home ben bé d'una cinquantena d'anys, amb un bigoti de protagonista de sainet madrileny: la mirada aigualida, els pantalons curts, arrapats a les cames, un bastó gruixut, un barret ample i un mocador de seda al coll. Horrible. És clar. ¿Qui es podia agradar de mi? Si gosava hi faria conversa. Si gosava més li explicaria una història truculenta per esfereir-lo. Com fugiria...

Camina de pressa per tal de fer-lo esbufegar. Ell persevera. Ella s'esmuny per entre la gent evitant obstacles i de fugint topades. Per fi! Portaferrixa. Entra a la botiga. L'ha deixat amb un pam de nas. I trist.

1969

Va veure una senyora amb els cabells blancs i la cara desfeta a dins d'un cotxe molt llarg. Per què no havia de ser per a una noia, tot aquell luxe? Li va fer angúnia el que acabava de pensar. Al capdavant estava bé que els vells tinguessin comoditats. I anar sempre en cotxe devia ser poc divertit. Els pobres et devien mirar amb enveja. No tots, és clar, perquè n'hi havia que pensaven que el món no tenia remei. Com aquell paleta que els havia tapat les goteres a l'hivern: quatre criatures, quatre anys treballant poc, la dona morta. Havia hagut de dur-ne tres a l'hospici. I posar una menuda de tretze anys a servir.. Ho explicava sense queixar-se, com si fos la cosa més natural del món.

Li va semblar que la seguien. «Tan mal vestida que vaig i amb un taló que se'm torça...» Li agradava que la seguissin i que li diguessin coses pel carrer. Ho explicaria a Anna. «M'ha seguit un jove molt elegant...» Va mirar de cua d'ull i va veure un home d'uns cinquanta anys, amb bigoti, i amb la pell de color d'oliva. Duia un barret d'ales amples i un mocador de seda al coll. Es va posar a caminar de pressa. A la Portaferrixa va entrar a la botiga i el va deixar plantat.

1938	1969
Supressió	
No veus res. No sents ningú.	–
-Sent uns mots ran d'orella. <i>Pallasso</i> , diria:	–
i la rialla més fresca li puja als llavis.	–
de protagonista de sainet madrileny:	–
la mirada aigualida, els pantalons curts, arrapats a les cames, un bastó gruixut,	–
Horrible. És clar. ¿Qui es podia agradar de mi? Si go sava hi faria conversa. Si gosava més li explicaria una història truculenta per esfereir-lo. Com fugiria...	–
per tal de fer-lo esbufegar. Ell persevera. Ella s'esmuny per entre la gent evitant obstacles i de fugint topades.	–
I trist.	–
Afegit	
–	No tots, és clar, perquè n'hi havia que pensaven que el món no tenia remei.
–	posar
–	i amb la pell de color d'oliva.
Nova redacció	
Dins d'un cotxe molt llarg passa una senyora amb tots els cabells blancs. Ves si no podia ésser per a una noia jove tot aquest luxe... S'odia per culpa dels mals pensaments. És per als vells que són fetes les comoditats. Després, anar dins d'un auto, és avorrit.	Va veure una senyora amb els cabells blancs i la cara desfeta a dins d'un cotxe molt llarg. Per què no havia de ser per a una noia, tot aquell luxe? Li va fer angúnia el que acabava de pensar. Al capdavant estava bé que els vells tinguessin comoditats. I anar sempre en cotxe devia ser poc divertit.

que l'hivern passat els va tapar la gotera:	que els havia tapat les goteres a l'hivern:
com una cosa natural	com si fos la cosa més natural del món
-Tan mal vestida que vaig. Torço un taló de la sabata.	«Tan mal vestida que vaig i amb un taló que se'm torça...»
si no fos que li agrada.	Li agradava que la seguissin i que li diguessin coses pel carrer.
-M'han seguit. Era un jove elegant, ben plantat.	«M'ha seguit un jove molt elegant...»
-De cua d'ull el guaita	Va mirar de cua d'ull
El galant de carrer és un home ben bé d'una cinquantena d'anys, amb un bigoti	i va veure un home d'uns cinquanta anys, amb bigoti,
un barret ample	Duia un barret d'ales amples
Camina de pressa	Es va posar a caminar de pressa.
Per fi! Portaferriça. Entra a la botiga. L'ha deixat amb un pam de nas.	A Portaferriça va entrar a la botiga i el va deixar plantat.
Canvi de temps verbal	
explicarà	explicaria
li agrada	li agradava
entra	va entrar
ha deixat	va deixar
Camina	Es va posar a caminar
Canvi del contingut	
Només algun pobre que no menja t'acompanya amb el seu odi...	Els pobres et devien mirar amb enveja.
quatre anys sense treballar	quatre anys treballant poc
Algú camina prop seu.	Li va semblar que la seguien

1938

Adéu!

En sortir guaita el carrer. -No hi és. S'ha cansat. Quina sort... perquè si novament persistia li tiraria el paquet entre cap i coll. -(«Quin parlar més poc adequat per a una noia», havia dit un dia una vella coneguda que d'anys és morta).

-Bé, sí: «un parlar poc adequat». Per a poder dir «entre cap i coll». Cap i coll-repetia. Els dos mots li feien gràcia i l'empenyien en el caminar airós. Després s'havia que li plaïa de barrejar dites vulgars en el seu parlar per tal d'esbalair, si no d'admirar; i atreure l'atenció. Si bé després se'n penedia i es sentia avergonyida d'ésser tan poc seriosa. Ara no li esdevé així i repeteix amb delectança <<Entre cap i coll».

Duia el paquet de les cortines. Del pressupost estipulat havien sobrat quatre pessetes. -Me'n compraré un llibre -va pensar. Es compraria una novel·la que l'atragués pel títol. Una que no parlés d'amor. Cosa d'aventures, d'indis, de feres, de fogueres altes en plena selva inextricable, de serpents boes... Podia comprar-ne una d'aquelles que diuen que fan pensar... Pensar? No cal. Ara, una que parlés d'enamorats, no! Mai! Avui ningú no s'enamora! Això ho feien abans. Avui tothom es riu dels qui estimen molt.

1969

Va trigar a decidir-se perquè totes les robes li agradaven. A l'últim se'n va quedar una de molt transparent, amb ratlles blanques i blaves. Dels diners que s'havia endut li havien sobrat quatre pessetes. Em compraré un llibre, va pensar, «una novel·la d'aventures, sense enamorats.» Se l'hauria d'amagar per entrar a casa. Diria a Anna: «Saps? Han costat el que havíem dit; ni un cèntim més ni un cèntim menys. Es posaria el llibre a dintre de l'abric, sota el braç, i només hauria de vigilar que no li caigués a terra. Després l'amagaria a dalt de l'armari.

1938	1969
Supressió	
<p>Adéu!</p> <p>En sortir guaita el carrer. -No hi és. S'ha cansat. Quina sort... perquè si novament persistia li tiraria el paquet entre cap i coll. -(«Quin parlar més poc adequat per a una noia», havia dit un dia una vella coneguda que d'anys és morta).</p> <p>-Bé, sí: «un parlar poc adequat». Per a poder dir «entre cap i coll». Cap i coll-repetia. Els dos mots li feien gràcia i l'empenyien en el caminar airós. Després s'havia que li plaïa de barrejar dites vulgars en el seu parlar per tal d'esbalair, si no d'admirar; i atreure l'atenció. Si bé després se'n penedia i es sentia avergonyida d'ésser tan poc seriosa. Ara no li esdevé així i repeteix amb delectança «Entre cap i coll».</p>	-
Dua el paquet de les cortines.	-
Es compraria una novel·la que l'atragés pel títol.	-
d'indis, de feres, de fogueres altes en plena selva inextricable, de serpents boes...	-
Podia comprar-ne una d'aquelles que diuen que fan pensar... Pensar? No cal. Ara, una que parlés d'enamorats, no! Mai! Avui ningú no s'enamora! Això ho feien abans. Avui tothom es riu dels qui estimen molt.	-
Afegit	
-	Va trigar a decidir-se perquè totes les robes li agradaven. A l'últim se'n va

	quedar una de molt transparent, amb ratlles blanques i blaves.
–	li
Nova redacció	
Del pressupost estipulat	Dels diners que s'havia endut
-Me'n compraré un llibre -va pensar.	Em compraré un llibre, va pensar,
Una que no parlés d'amor. Cosa d'aventures	«una novel·la d'aventures, sense enamorats.»

1938

Seguia camí amb el cor ple de joia per culpa de la gent renouera que envaïa les Rambles sense adonar-se dels brots nous dels plàtans. Quina bonior tot plegat!

Va adonar-se que algunes persones es giraven. Aviat fou tothom.

La manifestació pujava lentament, ordenadament. Les pancartes oscil·laven damunt la uniformitat dels caps. Eren veles posades de través sobre un mar que bé podia esdevenir amenaçador.

Tot de sobte s'enlairà la cridòria. Corredisses, empentes. La policia empaitava la gent. Brillaren uns quants sabres i una esquena en tastà el gust. Una dona s'apropà a un policia per tal de fer-li alguna observació, i l'home es girà esparverat i, pegant-li al rostre, l'empenyé brutalment lluny d'ell. Qui intentava protestar, rebia. En aparèixer la policia de cavall quedà desert el passeig central en pocs moments. Sonaren uns quants trets.

No sabé res més. Es trobà dintre del soterrani davant dels llibres. Un home es xopava amb un mocador la galta esgarrinxada, d'on rajava sang.

1969

Caminava contenta perquè s'havia adonat que els arbres ja tenien brots nous. Quan va arribar a la Plaça de Catalunya va veure que tothom es girava. La Rambla s'havia animat molt, es sentia una gran cridòria, i al fons, per damunt de la gent, es veien unes quantes banderes. Un noi que passava anava dient a tothom que al carrer de la Canuda hi havia guàrdies civils a cavall. Una onada de gent la va voltar i durant una estona no va veure res. Tot d'una es va trobar al costat d'una senyora escabellada que plorava perquè li havien arrencat una màniga. Li anava a dir alguna cosa per consolar-la però li van donar una empenta i va caure de genolls a terra. Quan es va poder aixecar, la senyora ja no es veia i gairebé tothom havia fugit. Es van sentir uns quants trets.

Sense saber com, es va trobar en el soterrani davant del quiosc dels diaris. Assegut a terra, d'esquena a la paret, hi havia un home amb la galta plena de sang. Un senyor i una senyora el van ajudar a aixecar-se i li van preguntar si volia que l'acompanyessin a una farmàcia. La senyora li va donar un mocador.

1938	1969
Supressió	
Aviat fou tothom.	–
<p>La manifestació pujava lentament, ordenadament. Les pancartes oscil·laven damunt la uniformitat dels caps. Eren veles posades de través sobre un mar que bé podia esdevenir amenaçador.</p> <p>Tot de sobte s'enlairà la cridòria. Corredisses, empentes. La policia empaitava la gent. Brillaren uns quants sabres i una esquena en tastà el gust. Una dona s'apropà a un policia per tal de fer-li alguna observació, i l'home es girà esparverat i, pegant-li al rostre, l'empenyé brutalment lluny d'ell. Qui intentava protestar, rebia. En aparèixer la policia de cavall</p>	–
No sabé res més.	–
Afegit	
–	Quan va arribar a la Plaça de Catalunya
–	<p>La Rambla s'havia animat molt, es sentia una gran cridòria, i al fons, per damunt de la gent, es veien unes quantes banderes. Un noi que passava anava dient a tothom que al carrer de la Canuda hi havia guàrdies civils a cavall. Una onada de gent la va voltar i durant una estona no va veure res. Tot d'una es va trobar al costat d'una senyora escabellada que plorava perquè li havien arrencat una màniga. Li anava a dir alguna cosa per consolar-la però li van donar una empenta i va caure de genolls a terra. Quan es va poder aixecar, la senyora ja no es veia</p>

–	Sense saber com
–	Assegut a terra, d'esquena a la paret,
–	Un senyor i una senyora el van ajudar a aixecar-se i li van preguntar si volia que l'acompanyessin a una farmàcia.
Nova redacció	
Va adonar-se que algunes persones es giraven.	va veure que tothom es girava.
quedà desert el passeig central en pocs moments. Sonaren uns quants trets.	i gairebé tothom havia fugit. Es van sentir uns quants trets.
dintre del	en el
dels llibres.	del quiosc dels diaris.
Un home es xopava amb un mocador la galta esgarrinxada, d'on rajava sang.	hi havia un home amb la galta plena de sang. (...) La senyora li va donar un mocador.
Seguia camí amb el cor ple de joia per culpa de la gent renouera que envaïa les Rambles sense adonar-se dels brots nous dels plàtans. Quina bonior tot plegat!	Caminava contenta perquè s'havia adonat que els arbres ja tenien brots nous.
Canvi de temps verbal	
Es trobà	Es va trobar

1938

-¿Què, diu que hi ha hagut gresca?

Els viatgers que havien descendit del tren arribat adés no gosaven eixir a la superfície.

-Sí. No sé tot plegat de què ha vingut.

-Es que havien privat la manifestació. Eren els comunistes.

-Comunistes?-diu amb esglai un senyor tibet, em parat pels adminicles d'or com rere una barricada.

En sentir-lo, un obrer es va girar creient-lo ximple. El guaità amb menyspreu.

1969

-Què ha passat?

Els que anaven baixant dels trens no gosaven sortir a fora.

-No res; una manifestació.

1938	1969
Nova redacció	
-¿Què, diu que hi ha hagut gresca?	-Què ha passat?
<p>-Sí. No sé tot plegat de què ha vingut.</p> <p>-Es que havien privat la manifestació. Eren els comunistes.</p> <p>-Comunistes?-diu amb esglai un senyor tibet, em parat pels adminicles d'or com rere una barricada.</p> <p>En sentir-lo, un obrer es va girar creient-lo ximple. El guaità amb menyspreu.</p>	-No res; una manifestació.
Els viatgers que havien descendit del tren arribat adés no gosaven eixir a la superfície.	Els que anaven baixant dels trens no gosaven sortir a fora.

1938

Aloma, després de l'espant que ja qui sap on era, rumiava com entraria fraudulentament el llibre a casa. Mentiria el preu de la roba. -Saps, hem encertat, exacte: ni cinc cèntims més ni menys -explicaria amb ben fingida sinceritat. Duria el llibre dintre l'abric. Pujaria a la seva cambra; l'amagaria sota el matalàs. Mentre el nen no el trobés...

Estona i més estona trià llibres. Els acariciava gairebé. No es decidia. ¿Dintre de quin trobaria coses interessants? Noms i més noms. Pinya de rosa. Pinya? ¿Devia explicar coses d'Amèrica? Les portades més violades li inspiraven recel. Eren per a ensarronar adolescents. Ella tenia divuit anys molt seriosos.

-¿Aquest, quant val?

-Miri al darrere. Aquí, al llom... No, al darrere, veu? Cinc pessetes.

-No... -no les té- ...¿i aquesta?

Guaità el preu. No arribava a quatre.

Quin nom, el de la novela: Una mena d'amor. Ja caldria que l'amagués ben bé. -Serà una ruqueria. -Però l'atreia. Li feia vergonya d'adquirir-la, però argumentava per tal de fer-la retrocedir.- ¿Es que duc escrit a la cara que encara sóc una noia? Una casada jove bé deu llegir llibres amb noms pitjors. Segurament que, anomenant l'amor, ni en parlarà. -Que de temps que volia comprar un llibre que no fos

el *Tratado de política* que un vell amic de la casa havia regalat a Joan acompanyant-lo d'una dedicatòria amb lletra de col·legial aplicat, signada artísticament «El autor» i rubricada amb grans entortolligaments.

1969

Passat l'espant, Aloma es va acostar al quiosc i va començar a triar el llibre. N'hi havia molts, però els títols no li agradaven. Els que tenien les cobertes massa llampants li feien angúnia. En va agafar un de color de taronja.

-Quant val aquest?

-Miri al darrere; al costat. Cinc pessetes.

-I aquest?

De seguida va veure que no arribava a quatre pessetes. «Una mena d'amor.» L'hauria d'amagar bé. «No em deurà agradar, però no puc estar una hora triant.» Li feia vergonya fullejar-lo. A l'últim va pensar: «No ho duc pas escrit a la cara que sóc una noia; podria ser casada, i, si ho fos, podria llegir els llibres que volgués.»

Feia molt de temps que tenia ganes de comprar un llibre que no s'assemblés als que el seu germà li feia llegir.

1938	1969
Supressió	
¿Dintre de quin trobaria coses interessants?	–
Pinya de rosa. Pinya? ¿Devia explicar coses d'Amèrica?	–
Eren per a ensarronar adolescents. Ella tenia divuit anys molt seriosos.	–
-No... -no les té-	–
Guaità el preu.	–
Quin nom, el de la novela:	–
-Serà una ruqueria. -Però l'atreia. Li feia vergonya d'adquirir-la, però argumentava per tal de fer-la retrocedir.-	–
Segurament que, anomenant l'amor, ni en parlarà.	–
-Que de temps que volia comprar un llibre que no fos el <i>Tratado de política</i> que un vell amic de la casa havia regalat a Joan acompanyant-lo d'una dedicatòria amb lletra de col·legial aplicat, signada artísticament «El autor» i rubricada amb grans entortolligaments.	–
Els acariciava gairebé. No es decidia.	–
Afegit	
–	es va acostar al quiosc
–	En va agafar un de color de taronja.
–	«No em deurà agradar, però no puc estar una hora triant.»
–	Li feia vergonya fullejar-lo.

–	Feia molt de temps que tenia ganes de comprar un llibre que no s'assemblés als que el seu germà li feia llegir.
Nova redacció	
Aloma, després de l'espant que ja qui sap on era	Passat l'espant, Aloma
Estona i més estona trià llibres.	i va començar a triar el llibre.
Noms i més noms.	N'hi havia molts, però els títols no li agradaven.
Les portades més virolades li inspiraven recel.	Els que tenien les cobertes massa llampants li feien angúnia.
-Miri al darrere. Aquí, al llom... No, al darrere, veu? Cinc pessetes.	-Miri al darrera; al costat. Cinc pessetes.
...¿i aquesta?	-I aquest?
No arribava a quatre.	De seguida va veure que no arribava a quatre pessetes.
Ja caldria que l'amagués ben bé.	L'hauria d'amagar bé.
¿Es que duc escrit a la cara que encara sóc una noia? Una casada jove bé deu llegir llibres amb noms pitjors.	A l'últim va pensar: «No ho duc pas escrit a la cara que sóc una noia; podria ser casada, i, si ho fos, podria llegir els llibres que volgués.»
Canvi de temps verbal	
trià	va començar a triar
l'hauria	l'hauria d'amagar
Canvi d'ordre del text	
-¿Aquest, quant val?	-Quant val aquest?
Canvi de la puntuació del text	
Una mena d'amor.	«Una mena d'amor.»

1938

-Em quedaré aquest. -Va donar les quatre pessetes.-
El que sobra, de contes per a un nen.

Va respirar. ¿Un nen? Estava salvada; com que pensarien que tenia un nen no estranyarien que comprés una novel·la amb un nom tan suggestiu.

La gent que s'havia arrecerat al subterrani començà a eixir al defora. L'aldarull havia mort a bastonades.

Amb el llibre i uns quants *Patufets i Virolets* pujà al vagó empestat de pols i zotal.

No veia res, submergida en quimeres més reals que no els viatgers que entraven. El seu perfil graciós (ella no ho sabia) era reflectit a la finestreta. Somreia de la pròpia gosadia. Era la primera vegada que feia una cosa d'amagat. Verament (això li dolia) calia pensar que no podria llegir el llibre al jardí, cara al sol, al banc enteixinat de morera. -¿De què ens serveix la morera? Ara no tenim cucs... Seria més bonic un arbre que fes fruit: un cirerer carregat de cireres: per a poder escopir els pinyols; a veure si encertava l'aigua del sortidor, o el nas escrostonat de la nimfa que el presideix, bo i sostenint l'àmfora de la qual surt el doll d'aigua que canta fresc i fa aquella mena d'endormiscament als qui l'escolten: les nits d'estiu sobretot. -Els cucs de seda són tous com Anna. No sé el meu germà com se'n va poder enamorar. -Mentalment li adreça un insult.- Bleda! -El record dels cucs de seda, que s'arronsaven en tocar-los li fa fàstic. Tothora -i ella se n'estranya- té aquesta sensació, junt amb la de mofa.

1969

-Em quedaré aquest- Va deixar les quatre pessetes damunt del taulell. Amb el que sobra doni'm contes per a un nen.

La venedora pensaria que tenia un nen i no s'estranyaria que comprés aquell llibre. La gent que s'havia ficat al soterrani començava a perdre la por i a sortir. Aloma va baixar a l'andana i va pujar al tren.

Pensava en tot el que li havia passat. Va acostar la cara al vidre de la finestra i es va mirar. Les mans li tremolaven una mica. Era la primera vegada que feia una cosa d'amagat i li dolia pensar que no podria llegir el llibre al jardí, asseguda en el banc, sota les branques de la morera. De què els servia la morera ara que no tenien cucs? Quan les móres eren negres queien per terra i ho empastifaven tot. Valdria més tenir un arbre que fes fruita de debò. Un cirerer, carregat de cireres, per a poder escopir els pinyols al sortidor, cap a la nimfa dreta al mig de l'aigua. Els cucs de seda eren tous i descolorits, com Anna; no entenia que el seu germà se n'hagués pogut enamorar. Quan els tocava s'arronsaven i només de pensar-hi li venia una mena de mareig. Hi havia moltes coses que li repugnaven. Però, fet i fet, devia ser com tothom.

1938	1969
Supressió	
L'aldarull havia mort a bastonades.	–
Amb el llibre i uns quants <i>Patufets i Violets</i>	–
No veia res, submergida en quimeres més reals que no els viatgers que entraven.	–
Somreia de la pròpia gosadia.	–
cara al sol	
bo i sostenint l'àmfora de la qual surt el doll d'aigua que canta fresc i fa aquella mena d'endormiscament als qui l'escolten: les nits d'estiu sobretot	–
-Mentalment li adreça un insult.- Bleda!	–
Tothora -i ella se n'estranya- té aquesta sensació, junt amb la de mofa.	
Afegit	
–	damunt del taulell
–	Pensava en tot el que li havia passat.
–	Les mans li tremolaven una mica.
–	asseguda en el banc
–	Quan les móres eren negres queien per terra i ho empastifaven tot.
–	i descolorits
—	Hi havia moltes coses que li repugnaven. Però, fet i fet, devia ser com tothom.
Nova redacció	

donar	deixar
El que sobra, de contes per a un nen.	Amb el que sobra doni'm contes per a un nen.
Va respirar. ¿Un nen? Estava salvada; com que pensarien que tenia un nen no estranyarien que comprés una novel·la amb un nom tan suggestiu.	La venedora pensaria que tenia un nen i no s'estranyaria que comprés aquell llibre.
arrecerat	ficat
a eixir al defora	a perdre la por i a sortir
pujà al vagó empestat de pols i zotal.	Aloma va baixar a l'andana i va pujar al tren.
El seu perfil graciós (ella no ho sabia) era reflectit a la finestreta.	Va acostar la cara al vidre de la finestra i es va mirar.
Verament (això li dolia) calia	i li dolia
al banc enteixinat de morera	sota les branques de la morera
-¿De què ens serveix la morera? Ara no tenim cucs...	De què els servia la morera ara que no tenien cucs?
Seria més bonic un arbre que fes fruit:	Valdria més tenir un arbre que fes fruita de debò.
a veure si encertava l'aigua del sortidor	al sortidor
o el nas escrostonat de la nimfa que el presideix	cap a la nimfa dreta al mig de l'aigua
No sé el meu germà com se'n va poder enamorar.	no entenia que el seu germà se n'hagués pogut enamorar.
-El record dels cucs de seda, que s'arronsaven en tocar-los li fa fàstic.	Quan els tocava s'arronsaven i només de pensar-hi li venia una mena de mareig.
Canvi de temps verbal	
començà	començava
són	eren

serveix	servia
Canvi de la puntuació del text	
un cirerer carregat de cireres: per a poder escopir els pinyols	Un cirerer, carregat de cireres, per a poder escopir els pinyols

1938

Es diu que no és diferent dels altres, puix que la cosina Coral un dia havia dit de les criatures de bolquers: -Em fan fàstic: són un farcell de baves i brutícia. -Farcell? ¿I el paquet?

Es guaita les mans buides, el llibre i el portamonedes de la falda. ¿El paquet? ¿Les cortines?... Se li estreny el cor i li fa un tomb l'estómac. Pensa ràpidament en tot el que ha fet en sortir de la botiga. Tot passa en breus segons: com en el cinema. Pel carrer, ¿el pot haver perdut? No! Recorda que l'estrenyia fort contra el pit mentre corria entre la cridòria de la gent. Les imatges es succeeixen vertiginosament. ¿Damunt dels diaris?... Se l'ha deixat mentre triava el llibre.

El tren s'atura a l'estació de Gràcia.

Baixa. Cal tornar enrere. Quin escàndol pel descuit! Anna és rondinaire. A més, li dol d'haver perdut les cortines. Mai no n'ha tingudes a la seva finestra.

¿S'ho val que torni enrere? ¿No se n'haurà aprofitat algú, ja? Puja l'escala. Va fins a la taquilla. Abans mira si té prou diners. Justíssims per anar avall.

1969

Un dia Coral li havia dit que les criatures de bolquers li feien fàstic perquè eren un farcell de brutícia. Un farcell... El cor se li va estrenyer. On era el paquet de les cortines? Tenia el llibre i el portamonedes a la falda, i al seient del costat no hi havia res. Va pensar en tot el que havia fet des que havia sortit de la botiga. No les havia perdudes pel carrer perquè recordava que mentre corria duia el paquet agafat contra el pit... I tot d'una va ser com si el veiés damunt de la pila dels diaris. L'hi havia deixat per poder triar el llibre. Si volia trobar-lo no tenia més remei que tornar enrera.

Va baixar a l'estació de Gràcia. Abans d'anar a la taquilla va mirar si tenia prou diners per a comprar el bitllet. Els justos.

1938	1969
Supressió	
Es diu que no es diferent dels altres	–
Se li estreny el cor i li fa un tomb l'estómac.	–
ràpidament	–
Tot passa en breus segons: com en el cinema.	–
Les imatges es succeeixen vertiginosament.	–
Quin escàndol pel descuit! Anna és rondinaire. A més, li dol d'haver perdut les cortines. Mai no n'ha tingudes a la seva finestra. ¿S'ho val que torni enrere? ¿No se n'haurà aprofitat algú, ja? Puja l'escala.	–
Afegit	
–	El cor se li va estrènyer.
Nova redacció	
puix que la cosina Coral un dia havia dit de les criatures de bolquers: -Em fan fàstic: són un farcell de baves i brutícia. -Farcell?	Un dia Coral li havia dit que les criatures de bolquers li feien fàstic perquè eren un farcell de brutícia. Un farcell...
¿I el paquet?	On era el paquet de les cortines?
Es guaita les mans buides, el llibre i el portamonedes de la falda. ¿El paquet? ¿Les cortines?...	Tenia el llibre i el portamonedes a la falda, i al seient del costat no hi havia res.
en	des que
Pel carrer, ¿el pot haver perdut? No! Recorda que l'estrenyia fort contra el pit	No les havia perdudes pel carrer perquè recordava que mentre corria duia el paquet agafat contra el pit...

mentre corria entre la cridòria de la gent.	
¿Damunt dels diaris?... Se l'ha deixat mentre triava el llibre.	I tot d'una va ser com si el veiés damunt de la pila dels diaris. L'hi havia deixat per poder triar el llibre.
El tren s'atura a l'estació de Gràcia.	Va baixar a l'estació de Gràcia.
Baixar. Cal tornar enrere.	Si volia trobar-lo no tenia més remei que tornar enrere.
Va fins a la taquilla. Abans mira si té prou diners. Justíssims per anar avall.	Abans d'anar a la taquilla va mirar si tenia prou diners per a comprar el bitllet. Els justos.
Canvi de temps verbal	
Pensa	Va pensar
ha fet	havia fet
sortir	havia sortit
fan	feien
recorda	recordava
triava	triar
mira	va mirar

1938

No per a anar amunt. Si hagués estat una persona com cal no hauria comprat els llibres i ara en tindria per a tot, de diners. Com que la culpa és seva, accepta el càstig. Són quarts de vuit, ja. Ploraria de despit. S'asseuria a terra a mirar els trens com passen.

Demana el bitllet, torna a l'andana i agafa el tren que ha trigat.

Esquinçaria el llibre. L'estireganyaria: coberta per cí, coberta per llà. Li ve son. Mira el capell d'una senyora que seu al davant d'ella. Dalt de l'ala, contra el casc, hi ha cosida una fantasia de brillants que sembla una granota. La senyora es regira. -Deu sentir que em ric d'ella. -Adreça el cap, estira el coll; la granota roman impassible. Quins acudits, també, de posar-se una bèstia al cap... El tren corre, es gronxen els vagons.

Altre cop: Catalunya.

Lliura el bitllet. Ara puja per l'escala automàtica. Voldria no haver sortit de casa. No tenir cap obligació, cap responsabilitat. Comptar les estrelles si no fos que està núvol.

1969

Però no en tindria per a tornar. «Que en sóc de ruca... si no hagués comprat el llibre ara no hauria de patir.» Ja eren tres quarts de vuit. Hauria plorat de ràbia. Va demanar el bitllet, va tornar a l'andana i va agafar el primer tren que va aturar-se. Si hagués gosat hauria esquinçat el llibre davant de tothom. Dos seients més endavant hi havia una senyora que duia un gran barret amb una fantasia de brillants clavada a l'ala. Devia sentir que la miraven perquè va girar el cap i es va quedar una mica de perfil. El tren corria i els vagons s'anaven gronxant. Tornem-hi. Va donar el bitllet. Aquella tarda hauria valgut més que no s'hagués mogut de casa. Ara estaria asseguda al jardí, mirant les estrelles: «si és que n'hi ha». Quan havia parat de córrer entre la gent que cridava havia vist que el cel estava molt ennuvolat. Es va acostar al quiosc.

1938	1969
Supressió	
Com que la culpa és seva, accepta el càstig.	–
S'asseuria a terra a mirar els trens com passen.	–
la granota roman impassible	–
Quins acudits, també, de posar-se una bèstia al cap...	–
Ara puja per l'escala automàtica.	–
No tenir cap obligació, cap responsabilitat.	–
Afegit	
–	Ara estaria asseguda al jardí
–	Quan havia parat de córrer entre la gent que cridava havia vist que el cel estava molt ennuvolat.
–	Es va acostar al quiosc.
Nova redacció	
No per a anar amunt.	Però no en tindria per a tornar.
Si hagués estat una persona com cal no hauria comprat els llibres i ara en tindria per a tot, de diners.	«Que en sóc de ruca.... si no hagués comprat el llibre ara no hauria de patir.»
Són quarts de vuit, ja.	Ja eren tres quarts de vuit.
Ploraria de despit.	Hauria plorat de ràbia.
que ha trigat.	que va aturar-se.
Esquinçaria el llibre. L'estireganyaria: coberta per cí, coberta per llà. Li ve son.	Si hagués gosat hauria esquinçat el llibre davant de tothom.

Mira el capell d'una senyora que seu al davant d'ella. Dalt de l'ala, contra el casc, hi ha cosida una fantasia de brillants que sembla una granota.	Dos seients més endavant hi havia una senyora que duia un gran barret amb una fantasia de brillants clavada a l'ala.
La senyora es regira. -Deu sentir que em ric d'ella. -Adreça el cap, estira el coll	Devia sentir que la miraven perquè va girar el cap i es va quedar una mica de perfil.
Altre cop: Catalunya.	Tornem-hi.
Lliura	Va donar
Voldria no haver sortit de casa.	Aquella tarda hauria valgut més que no s'hagués mogut de casa.
Comptar les estrelles si no fos que està núvol.	mirant les estrelles: «si és que n'hi ha» (...) el cel estava molt ennuvolat.
Canvi de temps verbal	
Demana	va demanar
torna	va tornar
agafa	va agafar
corre	corria
es gronxen	s'anaven gronxant
hauria comprat	hagués comprat
Són	eren
ploraria	hauria plorat
Esquinçaria	hauria esquinçat
està	estava
Canvi d'ordre del text	
es gronxen els vagons.	els vagons s'anaven gronxant.

1938

-¿No han trobat un paquet petit?

L'home la mira fixament.

-¿Un paquet?

-Sí, un paquet.

-Ah, sí...

Davant del gest afirmatiu, però terriblement embolcallat de desconfiança del quiosquer talp, petaria vidres.

-¿Com era aquest paquet? -ronseja-. Perquè en tinc dos... Es veu que la gent s'ha esverat...

L'insulta mentalment. -Estrateg! Tot per a saber com és.

Parla nerviosament. El llavi inferior li tremola.

-Era llarg. -L'home l'escolta atentament. Ara se'n riurà. Segueix amb ràbia.- Era estret. Semblava un canut. Al damunt hi havia el nom de la botiga. -El diu. L'home no s'adona de la ironia i la troba estranya.- El dibuix dels magatzems amb un formiguer de gent que hi acudeix de tres bandes.

-¿Es aquest?

El pren. Diu «gràcies», i defuig la temptació de clavar un bolet a la galta morada, d'artrític.

Ara, a peu!

Al defora tot té el seu aspecte normal. La gent transita indiferent.

1969

-No ha trobat un paquet?

La dona que li havia venut el llibre la va mirar una estona i va preguntar a l'home que despatxava a l'altre cap:

-No has trobat un paquet?

L'home va dir que no i la dona va anar plegant diaris. Tot d'una va mirar Aloma i li va dir que no recordava d'haver-la vista. La mirava amb un ull mig tancat, desconfiada, plan tada darrera del taulell com si fos de fusta. A Aloma li van venir ganes de tirar-li els diaris per terra. La dona li va preguntar com era el paquet, perquè en tenia tres, semblava mentida que hi hagués tanta de gent distreta. Aloma li va explicar que era un paquet vermell, no gaire gros.

-Es aquest?

Aloma va dir que sí i sense donar-li les gràcies va pujar l'escala de pressa.

A fora la gent anava i venia com si no hagués passat res.

1938	1969
Supressió	
<p>L'home la mira fixament. -¿Un paquet? -Sí, un paquet. -Ah, sí...</p> <p>Davant del gest afirmatiu, però terriblement embolcallat de desconfiança del quiosquer talp, petaria vidres.</p> <p>-¿Com era aquest paquet? -ronseja-. Perquè en tinc dos... Es veu que la gent s'ha esverat...</p> <p>L'insulta mentalment. -Estrateg! Tot per a saber com és. Parla nerviosament. El llavi inferior li tremola.</p> <p>-Era llarg. -L'home l'escolta atentament. Ara se'n riurà. Segueix amb ràbia.- Era estret. Semblava un canut. Al damunt hi havia el nom de la botiga. -El diu. L'home no s'adona de la ironia i la troba estranya.- El dibuix dels magatzems amb un formiguer de gent que hi acudeix de tres bandes.</p>	-
El pren.	-
i defuig la temptació de clavar un bolet a la galta morada, d'artrític.	-
Ara, a peu!	-
Afegit	
-	<p>La dona que li havia venut el llibre la va mirar una estona i va preguntar a l'home que despatxava a l'altre cap:</p> <p>-No has trobat un paquet? L'home va dir que no i la dona va anar plegant diaris. Tot d'una va mirar</p>

	Aloma i li va dir que no recordava d'haver-la vista. La mirava amb un ull mig tancat, desconfiada, plan tada darrera del taulell com si fos de fusta. A Aloma li van venir ganes de tirar-li els diaris per terra. La dona li va preguntar com era el paquet, perquè en tenia tres, semblava mentida que hi hagués tanta de gent distreta. Aloma li va explicar que era un paquet vermell, no gaire gros.
–	Aloma va dir que sí i
–	va pujar l'escala de pressa.
Nova redacció	
han	ha
Al defora tot té el seu aspecte normal. La gent transita indiferent.	A fora la gent anava i venia com si no hagués passat res.
Canvi del contingut	
Diu «gràcies»	sense donar-li les gràcies

1938

Els anuncis lluminosos fan bonic amb grans núvols al darrere. El cel és baix. Carregat de tempesta de primavera. Enfila el carrer de Pelai per la vorera trista emparada per un reguitzell d'autos. Plaça de la Universitat. Gran Via fins a Muntaner. -Amunt, pagès! -sospira-. Sí, que ho sóc.

Comencen a caure gotes: grosses. Piquen a terra i sembla que li diguin «ja som aquí». Toma la pluja que enfureix la seva davallada. Té una gran frescor al cap i als ulls, que se li enceguen. Que llarg que és el carrer... Hauria d'estar contenta, car res no s'ha perdut. Es canviarà de roba en arribar a casa, sort que es podrà ficar llit: no té altres mitges. El nen la insultarà: «Enganyifa», perquè ha fugit d'amagat seu. ¿Tindrà raó? Si se l'hagués endut, només hauria faltat això! Sort que va sola. Es comença a sentir l'esquena i els braços xops. Cada cop que doblega el peu per fer el pas, l'aigua fa cloc-cloc per dintre de les sabates. Tot d'una revé de l'aclapament que començava d'envair-la. -És bonic mullar-se. L'aigua no fa cap mal... fossin cops de bastó.

1969

S'havien encès els anuncis lluminosos i els núvols, al damunt, semblaven més negres. El cel era baix, i costava de respirar. Va enfilel el carrer de Pelai per la banda trista. Plaça de la Universitat, Muntaner... Abans d'arribar a la Diagonal van començar a caure gotes; unes gotes espaiades que feien grans rodones a terra. Aviat la pluja es va fer més espessa. Aloma va apressar el pas. Estava molt nerviosa, però va pensar que més aviat hauria d'estar contenta. «Al cap davall no he perdut res.» Així que arribaria a casa es canviaria la roba. Es ficaria al llit d'hora. El nen li diria mentidera, perquè a la tarda, quan ja estava a punt de sortir, li havia promès que no es mouria de casa. Només hauria faltat que se l'hagués endut. Sort que anava sola. Tenia l'esquena i els braços xops i les sabates plenes d'aigua. Però la pluja era bonica i no feia cap mal. Si fossin cops de bastó...

1938	1969
Supressió	
Carregat de tempesta de primavera.	–
emparada per un reguitzell d'autos	–
Gran Via fins a Muntaner.	–
-Amunt, pagès! -sospira-. Sí, que ho sóc.	–
Piquen a terra i sembla que li diguin «ja som aquí».	–
Té una gran frescor al cap i als ulls, que se li enceguen. Que llarg que és el carrer...	–
no té altres mitges	–
¿Tindrà raó?	–
Tot d'una revé de l'aclaparament que començava d'envair-la.	–
Afegit	
–	i costava de respirar
–	Muntaner...
–	Abans d'arribar a la Diagonal
–	Aloma va apressar el pas. Estava molt nerviosa, però va pensar que més aviat
Nova redacció	
vorera	banda
grosses	unes gotes espaiades que feien grans rodones a terra
Toma la pluja que enfureix la seva davallada.	Aviat la pluja es va fer més espessa.

car res no s'ha perdut	«Al cap davall no he perdut res.»
Es canviarà de roba en arribar a casa, sort que es podrà ficar llit	Així que arribaria a casa es canviaria la roba. Es ficaria al llit d'hora.
la insultarà: «Enganyifa»	li diria mentidera
perquè ha fugit d'amagat seu	perquè a la tarda, quan ja estava a punt de sortir, li havia promès que no es mouria de casa
Si se l'hagués endut, només hauria faltat això!	Només hauria faltat que se l'hagués endut.
Es comença a sentir	Tenia
Cada cop que doblega el peu per fer el pas, l'aigua fa cloc-cloc per dintre de les sabates.	i les sabates plenes d'aigua.
-És bonic mullar-se. L'aigua no fa cap mal... fossin cops de bastó.	Però la pluja era bonica i no feia cap mal. Si fossin cops de bastó...
Canvi de temps verbal	
és	era
Enfila	Va enfile
comencen	van començar
va	anava
canviarà	canviaria
podrà ficar	ficaria
fa	feia
Canvi de la puntuació del text	
fossin cops de bastó.	Si fossin cops de bastó...
Canvi del contingut	
Els anuncis lluminosos fan bonic amb grans núvols al darrere.	S'havien encès els anuncis lluminosos i els núvols, al damunt, semblaven més negres.

1938

El carrer està desert. Només, de tant en tant, passa un tramvia tocant la campaneta sorollosament. Les rodes d'un auto llancen esquitxos en atacar els rails plens d'aigua.

A través de la remor de la pluja, que engoleixen les clavegueres, copsa una música. A mida que avança, aquesta s'apropa. Surt de la finestra d'una casa; hi ha els finestrons entreoberts: a dintre hi ha luxe. Un salamó de cristall penja del sostre enteixinat. Ella s'atura, arrecerada contra la paret, i escolta. De la música, no en sap el nom, però li plau perquè va lligada a records d'infantesa. De vegades anaven al vell Turó Park amb el germà mort. Hi havia un gabial immens ple d'ocells de tota mena: paons senyorívols. Titelles. Les muntanyes russes. Els xiscles de les noies que hi pujaven. A la plaça gran hi havia un templet on els músics tocaven. Li sembla que eren de la creu roja. Duien un vestit ratllat de blanc i vermell. Interpretaven això que ara sent. Amb el germà s'asseien a la graonada de marbre i escoltaven mirant el cel blau-gris de les tardes endiumenjades. Quina barreja de gent... Hi havia l'home que s'enlairava en aquell globus tan difícil d'inflar. Així que ascendia tot eren picaments de mans.

1969

El carrer estava desert. De tant en tant passava un tramvia tocant la campaneta. Un auto la va esquitxar de dalt a baix. A penes si va adonar-se'n. Feia un moment que darrera la remor de la pluja sentia una música que s'anava enfortint a mida que caminava. Sortia d'una finestra baixa entreoberta. Per l'esclatxa va veure una gran aranya de cristall. Es va aturar, clavada a la paret, mal protegida de la pluja per un balcó. No sabia què era aquella música però es va quedar a escoltar-la perquè de mica en mica li anava duent records de quan era petita. Amb Daniel, el seu germà mort, de vegades anaven al Turó Park. Hi havia una gàbia, gran com una casa, plena d'ocells de tota mena. I paons que desplegaven la cua de tant en tant. En una placeta feien titelles i algunes tardes no se'ls entenia per culpa dels xiscles de les noies que havien pujat a les muntanyes russes. Hi havia un quiosc per als músics. Eren de la Creu Roja i duien un vestit ratllat de blanc i de vermell. Tocaven aquella música que sortia del saló de l'aranya, per la finestra mal tancada. Amb el seu germà s'asseien en un graó de l'escala de marbre, arraconats cap a la banda dels bambús, i escoltaven tot mirant el cel blau. Quanta de gent barrejada...! Hi havia l'home que s'enlairava amb aquella bomba tan bonica i que costava tant d'inflar. Quan li tallaven les cordes se n'anava amunt i es sentien uns grans picaments de mans; l'home, del paner estant, saludava

1938	1969
Supressió	
Només	–
sorollosament	–
que engoleixen les clavegueres	–
a dintre hi ha luxe.	–
Ella	–
i escolta.	–
-gris de les tardes endiumenjades	–
Afegit	
–	A penes si va adonar-se'n.
–	mal protegida de la pluja per un balcó.
–	i
–	seu
–	de l'escala
–	arraconats cap a la banda dels bambús
–	tot
–	l'home, del paner estant, saludava.
Nova redacció	
A través de la remor de la pluja (...) copsa una música. A mida que avança, aquesta s'apropa.	Feia un moment que darrera la remor de la pluja sentia una música que s'anava enfortint a mida que caminava.
Surt de la finestra d'una casa; hi ha els finestrons entreoberts:	Sortia d'una finestra baixa entreoberta.
Un salamó de cristall penja del sostre enteixinat.	Per l'escletxa va veure una gran aranya de cristall.
arrecerada contra	clavada a

De la música, no en sap el nom, però li plau perquè va lligada a records d'infantesa.	No sabia què era aquella música però es va quedar a escoltar-la perquè de mica en mica li anava duent records de quan era petita.
De vegades anaven al vell Turó Park amb el germà mort. Hi havia un gabial immens ple d'ocells de tota mena: paons senyorívols.	Amb Daniel, el seu germà mort, de vegades anaven al Turó Park. Hi havia una gàbia, gran com una casa, plena d'ocells de tota mena. I paons que desplegaven la cua de tant en tant.
A la plaça gran hi havia un temple on els músics tocaven.	Hi havia un quiosc per als músics.
Interpretaven això que ara sent.	Tocaven aquella música que sortia del saló de l'aranya, per la finestra mal tancada.
a la graonada	en un graó
Quina barreja de gent...	Quanta de gent barrejada...!
en aquell globus	amb aquella bomba tan bonica
tan difícil	i que costava tant
Així que ascendia tot eren picaments de mans.	Quan li tallaven les cordes se n'anava amunt i es sentien uns grans picaments de mans;
Canvi de temps verbal	
està	estava
passa	passava
s'atura	Es va aturar
Canvi del contingut	
Les rodes d'un auto llancen esquitxos en atacar els rails plens d'aigua.	Un auto la va esquitxar de dalt a baix.
Titelles. Les muntanyes russes. Els xiscles de les noies que hi pujaven.	En una placeta feien titelles i algunes tardes no se'ls entenia per culpa dels xiscles de les noies que havien pujat a les muntanyes russes

Li sembla que eren de la creu roja.

Eren de la Creu Roja

1938

Als matins d'hivern, agafats de la mà, s'adeleraven a clavar cops de peu a les fulles dels plàtans que encatifaven els caminals. El vent, a vegades, n'empenyia unes quantes damunt dels herbeis i giraven sobre les seves cinc puntes fins a caure estenallades. Després tots dos alhora s'esforçaven a dir ben de pressa el nom d'una de les barraques, on hom endevinava l'esdevenidor. «Zasmarrakatruki». De pressa, sense entrebancar-se. Ella excel·lia. Ell s'embarbussava. -Seràs una gran noia. I s'encantaven davant del water-chute.

Ara sent aquella mateixa música. Algú tanca l'aparell de ràdio i cessa. Aloma torna a caminar Muntaner amunt. Trenca, retuda, i entra al seu carrer. Li ve una estranya tendresa. Com si de sobte les coses haguessin canviat. Veu la seva casa amb la façana aclarida pel fanal, la bombeta del qual, algú, misteriosament, sovint pren. El reixat grinyolaire. -Demà pensa- l'untaré amb oli i no xisclaran les frontisses.

1969

Els matins d'hivern, agafats de la mà, caminaven donant cops de peu a les fulles dels plàtans que cobrien els caminets. Sovint el vent n'empenyia unes quantes i les deixava planes damunt dels herbeis després d'haver-les fet córrer sobre les seves cinc puntes. De vegades jugaven a dir de pressa el nom d'una barraca on hi havia una dona grossa, vestida de

gitana, que explicava a la gent tot el que els passaria: Zasmarrakatruki. Sis vegades seguides, sense entrebancar-se. Ell en sabia més. Ella s'embarbussava. «És igual, seràs una gran noia.» Abans d'anar-se'n s'aturaven una estona davant del water-chute.

Abans que la música s'acabés, Aloma es va posar a caminar altra vegada carrer amunt. Estava cansada. Va trencar cap a la dreta, va passar per davant d'uniques quantes cases amb les portes tancades, van venir els jardins, i es va ficar al seu carrer. Es sentia plena de tendresa com si les coses haguessin canviat. Va veure la seva casa mal aclarida per llum una mica verda del fanal. Algú, de vegades, els robava la bombeta de damunt del reixat. Amb l'abric havia pogut salvar el llibre de la pluja. El paquet no. Però tant se valia: al capdavant bé haurien hagut de rentar la roba abans de fer les vores perquè no s'encongís i les cortines no quedessin curtes a la primera bugada. Li feia il·lusió de pensar que quan obriria els finestrons la claror entraria a través de la tela fina. Les volia arrugades de dalt a baix; ja feia un mes que havia comprat les barretes.

Des de fora va aixecar la lleba del reixat passant la mà per entre els ferros. Les frontisses van grinyolar. Les hauria d'untar amb oli.

1938	1969
Supressió	
ben	–
retuda	–
de sobte	–
Afegit	
–	És igual
–	Estava cansada.
–	cap a la dreta, va passar per davant d'unes quantes cases amb les portes tancades, van venir els jardins
–	Des de fora va aixecar la lleba del reixat passant la mà per entre els ferros.
Nova redacció	
Als	Els
s'adeleraven a clavar cops de peu a les fulles dels plàtans que encatifaven els caminals.	caminaven donant cops de peu a les fulles dels plàtans que cobrien els caminets.
a vegades	Sovint
damunt dels herbeis i giraven sobre les seves cinc puntes fins a caure estenallades.	i les deixava planes damunt dels herbeis després d'haver-les fet córrer sobre les seves cinc puntes.
Després tots dos alhora s'esforçaven	De vegades jugaven
de les barraques	barraca
on hom endevinava l'esdevenidor	on hi havia una dona grossa, vestida de gitana, que explicava a la gent tot el que els passaria
I s'encantaven davant del water-chute.	Abans d'anar-se'n s'aturaven una estona davant del water-chute.

Aloma torna a caminar Muntaner amunt. Trenca	Aloma es va posar a caminar altra vegada carrer amunt. (...) Va trencar
entra	es va ficar
Li ve una estranya tendresa.	Es sentia plena de tendresa
la bombeta del qual, algú, misteriosament, sovint pren	Algú, de vegades, els robava la bombeta de damunt del reixat.
El reixat grinyolaire. -Demà pensa-l'untaré amb oli i no xisclaran les frontisses.	Les frontisses van grinyolar. Les hauria d'untar amb oli.
Canvi de temps verbal	
Veü	Va veure
Canvi del contingut	
De pressa	Sis vegades seguides
Ella excel·lia. Ell s'embarbussava.	Ell en sabia més. Ella s'embarbussava.
Ara sent aquella mateixa música. Algú tanca l'aparell de ràdio i cessa.	Abans que la música s'acabés
amb la façana aclarida pel fanal	mal aclarida per llum una mica verda del fanal

1938

Ara vindrà l'escàndol. És tan tard!... -Recorda el llibre. Amb l'abric l'ha salvat de la pluja. El paquet no. No li fa res que s'hagi mullat, també hauria rentat la roba. Quina il·lusió esbataran els finestrons i deixar entrar la claror dolça! Les farà arrugades de dalt i de baix. El mes passat ja havia comprat les barretes. Li semblarà que ha canviat de cambra: per una de millor.

De fora estant aixeca la lleba passant la mà per entre els barrots. Es veu que l'esperaven, perquè el germà obre la porta de seguida.

-¿Què fas pel món a aquestes hores?

Travessa d'una correguda l'espai del reixat a la porta.

-Si sabies l'ansia que ens has fet passar. Diu que hi ha hagut trets a la Rambla.

-Ja us ho explicaré. Ara deixa'm anar a canviar la roba.

Joan tanca la porta i el jardí resta fosc. Segueix Aloma fins al menjador. Dani, assegut a taula, menjant un bell plat de sopes, la increpa durament en veure-la.

-M'has enganyat. Lletja! Lletja!

Anna surt de la cuina.

-Quin cap que tens. Un dia que surts i has de fer-nos patir tant!

Aloma li allarga el paquet. El germà li passa la mà per l'abric xop. -¿Del tramvia aquí t'has pogut mullar tant? No ho entenc.

S'enfureix.

1969

Joan l'esperava dret al peu dels quatre graons de l'entrada.

-On vas a aquestes hores?

D'una correguda va travessar el tros de jardí entre el reixat i la casa.

-Si sabessis l'ansia que ens has fet passar... Diuen que a la Rambla hi ha hagut soroll.

-Ja us ho explicaré. Deixeu-me anar a canviar la roba.

Joan va tancar la vidriera i va seguir Aloma fins al menjador. Dani, assegut a taula, menjava un plat de sopes.

-M'has enganyat, lletja.

Anna va sortir de la cuina tot eixugant-se les mans amb el davantal.

-Quin cap que tens... Un dia que surts i ens has de fer patir.

Aloma li va donar el paquet de les cortines. Quan es va girar per anar-se'n, el seu germà li va passar la mà per l'esquena.

-No entenc com t'has pogut mullar tant, del tren fins aquí.

-No ho entens? Surt una mica i ho entendràs.

Va fer un esforç per dominar la violència que li començava a alterar la veu. Tenia ganes d'estar sola per a poder amagar el llibre.

-M'han passat moltes coses, ja us ho explicaré.

-Què t'ha passat?

-No ho entenc! No ho entenc! Quines burxes. -Detura el gest violent. -Delera d'ésser sola i poder deixar el llibre en un lloc introbable.- M'han passat moltes coses; ja us les explicaré.

-Què?

-Torno de seguida.

Així que va a passar la porta del menjador, la veu d'Anna la detura.

-Escolta, he pensat que les cortines, n'hem parlat amb Joan, podrien ésser per a la cambra del meu germà.

- Torno de seguida. En el moment de travessar la porta del menjador la veu d'Anna va aturar-la.

-Escolta; amb en Joan hem pensat que podríem posar les cortines a la cambra del meu germà.

1938	1969
Supressió	
Ara vindrà l'escàndol. És tan tard!...	–
Li semblarà que ha canviat de cambra: per una de millor.	–
De fora estant aixeca la lleba passant la mà per entre els barrots.	–
i el jardí resta fosc.	–
bell	–
la increpa durament en veure-la	–
Lletja!	–
tant!	–
de les cortines	–
S'enfureix.	–
Afegit	
–	i
–	Quan es va girar per anar-se'n
–	tot eixugant-se les mans amb el davantal
Nova redacció	
Es veu que l'esperaven, perquè el germà obre la porta de seguida.	Joan l'esperava dret al peu dels quatre graons de l'entrada.
-¿Què fas pel món a aquestes hores? Travessa d'una correguda l'espai del reixat a la porta.	-On vas a aquestes hores? D'una correguda va travessar el tros de jardí entre el reixat i la casa.
Diu que hi ha hagut trets a la Rambla.	Diuen que a la Rambla hi ha hagut soroll.
Ara deixa'm anar a canviar la roba.	Deixeu-me anar a canviar la roba.

la porta	la vidriera
allarga	va donar
l'abric xop	l'esquena
-¿Del tramvia aquí t'has pogut mullar tant? No ho entenc.	-No entenc com t'has pogut mullar tant, del tren fins aquí.
-No ho entenc! No ho entenc! Quines burxes.	-No ho entens? Surt una mica i ho entendràs.
-Detura el gest violent.	Va fer un esforç per dominar la violència que li començava a alterar la veu.
-Delera d'ésser sola i poder deixar el llibre en un lloc introbable.-	Tenia ganes d'estar sola per a poder amagar el llibre.
les	ho
-Què?	-Què t'ha passat?
Així que va a passar	En el moment de travessar
la detura	va aturar-la
he pensat que les cortines, n'hem parlat amb Joan, podrien ésser per a la cambra del teu germà.	amb en Joan hem pensar que podríem posar les cortines a la cambra del meu germà.
Canvi del temps verbal	
sabies	sabessis
tanca	va tancar
segueix	va seguir
menjant	menjava
surt	va sortir
passa	va passar
has de fer-nos	ens has de fer
travessa	va travessar
Canvi de la puntuació del text	

-Si sabies l'ansia que ens has fet passar.	-Si sabessis l'ansia que ens has fet passar...
Lletja!	lletja.
Quin cap que tens.	Quin cap que tens...
Així que va passar a la porta del menjador, la veu d'Anna la detura.	En el moment de travessar la porta del menjador la veu d'Anna va aturar-la.
Escolta,	Escolta;

Altres canvis

Canvi en la ubicació del text

En el capítol que he analitzat m'he trobat que l'escriptora no només va fer canvis en el text en si (suprimint frases, afegint-ne, ampliant el vocabulari, canviant les formes verbals, etc...), sinó que a més a més va desfer l'ordre d'algunes escenes. Si llegim la versió inicial, veurem que les escenes segueixen un ordre determinat, i si llegim la versió publicada el 69, veurem que hi ha fragments desplaçats respecte el text original.

És el cas d'aquests dos fragments:

Edició 1938:

"(...) rumiava com entraria fraudulentament el llibre a casa. Mentiria el preu de la roba. -Saps, hem encertat, exacte: ni cinc cèntims més ni menys -explicaria amb ben fingida sinceritat. Duria el llibre dintre l'abric. Pujaria a la seva cambra; l'amagaria sota el matalàs. Mentre el nen no el trobés..." Pàg. 549

Edició 1969:

"Se l'hauria d'amagar per entrar a casa. Diria a Anna: «Saps? Han costat el que havíem dit; ni un cèntim més ni un cèntim menys. Es posaria el llibre a dintre de

l'abric, sota el braç, i només hauria de vigilar que no li caigués a terra. Després l'amagaria a dalt de l'armari.” Pàg. 13

En la versió inicial, el primer fragment el podem trobar en el moment en què s'està produint una manifestació i la protagonista es troba en un subterrani envoltada de gent que, com ella, es protegeix dels policies. A l'edició del 69, en canvi, el fragment se situa tot just després de comprar les cortines però abans que passi la manifestació.

Podem veure, per tant, que hi ha un canvi d'ordre dels esdeveniments que no alteren el curs de la història però que situen de manera diferent els fets ocorreguts.

L'ordre dels fets és el següent:

Edició 1938:

Compra de les cortines → Manifestació → **Pensament de com amagar el llibre**

Edició 1969:

Compra de les cortines → **Pensament de com amagar el llibre** → Manifestació

En aquests dos fragments ens trobem amb el mateix canvi:

Edició 1938:

“-Recorda el llibre. Amb l'abric l'ha salvat de la pluja. El paquet no. No li fa res que s'hagi mullat, també hauria rentat la roba. Quina il·lusió esbatanar els finestrons i deixar entrar la claror dolça! Les farà arrugades de dalt i de baix. El mes passat ja havia comprat les barretes.” Pàg. 554

Edició 1969:

“Amb l'abric havia pogut salvar el llibre de la pluja. El paquet no. Però tant se valia: al capdavall bé haurien hagut de rentar la roba abans de fer les vores perquè no

s'encongís i les cortines no quedessin curtes a la primera bugada. Li feia il·lusió de pensar que quan obriria els finestrons la claror entraria a través de la tela fina. Les volia arrugades de dalt a baix; ja feia un mes que havia comprat les barretes.” Pàg. 18

En aquest segon cas, però, el canvi no és tant significatiu com en l'altre exemple ja que no hi ha una escena sencera moguda de lloc. Senzillament, el fragment de la primera edició apareix després d'una oració que fa referència al grinyol del reixat i en la segona edició apareix abans d'aquesta referència.

Edició 1938:

Referència al grinyol del reixat → **Fragment que parla de la pluja i les cortines**

Edició 1969:

Fragment que parla de la pluja i les cortines → Referència al grinyol del reixat

Aparició d'un nou personatge

A l'edició de 1938, quan Aloma va a comprar el llibre, no s'especifica si el botiguer del quiosc és un home o una dona, i més endavant, quan la noia torna a la botiga perquè s'ha deixat el paquet, qui l'atén és un home:

“-¿No han trobat un paquet petit?

L'home la mira fixament.

-¿Un paquet?

-Sí, un paquet.

-Ah, sí...

Davant del gest afirmatiu, però terriblement embolcallat de desconfiança del quiosquer talp, petaria vidres.”

En canvi, a l'edició publicada l'any 1969 sí que s'especifica que qui l'atén és una dona:

“La venedora pensaria que tenia un nen i no s'estranyaria que comprés aquell llibre.”

I quan Aloma torna a la botiga un altre cop l'atenen la mateixa dona d'abans i un home.

“-No ha trobat un paquet?”

La dona que li havia venut el llibre la va mirar una estona i va preguntar a l'home que despatxava a l'altre cap:

-No has trobat un paquet?”

L'home va dir que no i la dona va anar plegant diaris. Tot d'una va mirar Aloma i li va dir que no recordava d'haver-la vista. La mirava amb un ull mig tancat, desconfiada, plantada darrera del taulell com si fos de fusta. A Aloma li van venir ganes de tirar-li els diaris per terra. La dona li va preguntar com era el paquet, perquè en tenia tres, semblava mentida que hi hagués tanta de gent distreta. Aloma li va explicar que era un paquet vermell, no gaire gros.”

Per tant, Rodoreda afegeix un nou personatge a l'edició de 1969: la venedora.

3. Anàlisi i interpretació dels canvis

En aquest apartat el que he fet ha estat mirar d'entendre quina era la intenció que tenia Mercè Rodoreda quan va reescriure la novel·la analitzant cadascun dels canvis que he classificat anteriorment. Hi ha canvis que he sabut veure clarament perquè s'havien produït i d'altres que m'ha costat més trobar-los una resposta.

Supressió

Pel que fa a la supressió, podem veure que Mercè Rodoreda va descartar moltíssims fragments de la primera versió per reescriure'n la segona. Clarament, el segon text és més lleuger, i l'escriptora en va eliminar tot d'oracions que no acabaven d'aportar informació útil i l'únic que feien era omplir i allargar el text, i dificultar-ne la lectura, en certa manera. Podríem dir que la segona versió "va al gra" i no s'embolica amb pensaments d'Aloma que després no van enlloc i en aportacions que, com podem veure en la versió definitiva, en treure'ls, no li prenen sentit a la història ni la fan menys bona.

Per exemple, en la primera versió apareix aquesta oració:

"Es sentia l'espetec dels branquillons i els cruixits de les branques verdes."

En la segona versió, s'elimina la segona part de l'oració i el resultat és aquest:

"(...) es sentia l'espetec dels branquillons."

Podem veure que la segona oració no ha perdut el sentit de la primera i que el que s'hi diu és el mateix però amb la meitat de les paraules. El mateix passa amb aquest cas:

Edició 1938:

"La persecució era tenaç. Els miols de desig de l'un i els de plany de l'altra es barrejaven amb el vent que xiulava."

Edició 1969:

“Era una persecució tenaç, i els miols es barrejaven amb el vent que xisclava.”

En aquest segon exemple podem veure que el fragment en negreta ja no es va incloure en la versió definitiva de la novel·la i tot i així no hi ha cap problema per comprendre la situació que s'explica.

L'altre exemple de supressions són la infinitat de pensaments que té Aloma i que, en la reescriptura de la novel·la, Rodoreda ja no els va incloure:

“Qualsevol cosa, un cargol, una estrella, un pressentiment de felicitat, li feien perdre la noció de totes aquelles coses amb les quals necessitava d'estar enfrontada.”

“Tenia un dia de trobar-ho tot bonic menys... -Oh! Quina dèria a pensar en coses impossibles. A més, si em fa fàstic, he de fer per manera de no pensar-hi.”

“Horrible. És clar. ¿Qui es podia agradar de mi? Si gosava hi faria conversa. Si gosava més li explicaria una història truculenta per esfereir-lo. Com fugiria...”

Totes tres intervencions surten de la imaginació de la protagonista i no són pensaments amb un destí clar, sinó que són reflexions que es deixen enlaire i no arriben massa enlloc.

Per tant, podem veure que en la revisió de la novel·la l'escriptora va buidar el text d'expressions i fragments que omplien més que no pas aportaven, ja que, com he comprovat i esmentat abans, al treure-les, la història se segueix entenent perfectament.

Si fem una comparació general entre les dues edicions, centrant-nos en les supressions, podem veure que el primer text s'enfila en reflexions, pensaments, expressions, detalls i matisos que l'únic que fan, al cap i a la fi, és embolicar la narració, allargar-la i, en definitiva, complicar-la. I tot i que l'edició del 1969 manté el to narratiu rodoredià, un punt embolicat o laberíntic, no és res comparat amb la

versió original de la novel·la, que incloïa tot de fragments que encara enrevessaven més la història i la feien més feixuga.

Afegit

Pel que fa als als fragments afegits he observat que n'hi ha de dos tipus: les expressions curtes que no canvien el significat de la frase sinó que el concreten o el matisen i els fragments més llargs que afegeixen informació nova o expliquen alguna cosa que en la primera versió d'*Aloma* no s'havia desenvolupat.

En el primer cas, Rodoreda el que fa és agafar el fragment de la versió original de la novel·la i hi inclou alguna paraula o expressió nova:

Edició 1938: "*El reixat ample*"

Edició 1969: "*El reixat, **més** ample*"

Edició 1938: "*Ho havia anat esquinçant tot, a fora plovia, i el vent girava la pluja contra els vidres (...)*"

Edició 1969: "*Ho havia anat esquinçant tot, a fora plovia, i el vent, **de tant en tant**, girava la pluja contra els vidres.*"

Per al segon cas, en canvi, l'escriptora construeix fragments nous i els inclou en el text. Molts cops la intenció que persegueix afegint aquests fragments és clarificar o completar informació que en la primera versió de la novel·la no apareix.

"Era un home estrany que tothom respectava i que havia envellit tot d'una, tancat a casa, amb una manta damunt dels genolls."

"Li feia una gran il·lusió de comprar-se les cortines, però sempre havia tingut vergonya d'entrar en una botiga on no la coneguessin."

Si fem una anàlisi general de tots els afegits que trobem a la novel·la, veiem que n'hi ha molts més del primer tipus que del segon, per tant, podem deduir que la intenció de l'escriptora mai va ser crear una novel·la nova, o gairebé nova, sinó treballar amb

el text que ja havia escrit trenta anys enrere, polint-lo i acostant-lo a la narrativa que els anys d'experiència li havien donat.

Nova redacció

Ens trobem davant del canvi més abundant en la novel·la: els fragments que han estat redactats de nou i que inclouen canvis de temps verbal, de puntuació, supressions, afegits, etc. En aquest cas, Rodoreda el que fa és agafar un fragment i canviar-lo sencer, tot i que en manté el contingut.

La finalitat d'aquest canvi molts cops és la simplificació del llenguatge i de l'estructura de les oracions amb la intenció de fer-lo més proper al lector. Hem de tenir en compte que entre la primera i la segona versió de la novel·la han passat trenta anys, per tant, la perspectiva que té l'escriptora del llenguatge ha canviat i, segurament, la manera d'utilitzar-lo també.

En els següents fragments podem veure exemples del que he explicat:

Edició 1938: *“car el reixat havia estat adquirit”*

Edició 1969: *“Havien comprat el reixat”*

Edició 1938: *“El nen va ésser avisat. Ni una engruna de pa no li era permès de dur al jardí.”*

Edició 1969: *“Van avisar el nen que no el toqués. No li deixaven portar ni una mica de menjar ni una engruna de pa al jardí.”*

Molt probablement, en tots dos casos, al lector se li fan molt més enrevessades les primeres oracions -les de l'edició de 1938- que no pas les que apareixen a l'edició de 1969. La resposta al perquè d'aquest fet és que Rodoreda, a la primera versió de la novel·la, el que feia molts cops era alterar l'ordre gramatical de l'oració, i, per tant, dificultar-ne la comprensió. Potser, en fer la revisió, va veure que el que trenta anys abans li havia semblat una bona idea, la majoria dels cops el que provocava era que no s'entengués o que costés d'entendre el sentit de l'oració. I, a més a més, feia que

el lector se sentís allunyat del text, ja que aquesta alteració de l'ordre gramatical tampoc no era pròpia de la manera com estem acostumats a parlar.

D'altra banda, podem observar que en el primer text les oracions són molt més curtes que les del segon, cosa que produeix una lectura poc fluïda o un pèl feixuga, ja que sembla que el fil conductor o la veu narrativa quedi tallada a cada final de oració.

Tot seguit en podem veure dos exemples:

Edició 1938: *“Provença. ¿No baixa ningú?”*

Edició 1969: *“A Provença no va pujar ni baixar ningú.”*

Edició 1938: *“Per fi! Portaferrissa. Entra a la botiga. L'ha deixat amb un pam de nas.”*

Edició 1969: *“A Portaferrissa va entrar a la botiga i el va deixar plantat.”*

Edició 1938: *“S'hi fonia. Espiava el gat de lluny.”*

Edició 1969: *“Però el nen mirava el gat des de la finestra i s'hi fonia”*

A més a més, quan es tracta d'un text narratiu, és poc natural fer oracions tan curtes.

Si pensem a escriure una història, a la majoria de nosaltres no se'ns acudiria mai fer frases de menys de cinc paraules, sinó més aviat al contrari, intentar que el text tirés endavant enllaçant idees i situacions. Doncs Rodoreda el que fa durant la reescriptura és això, unir oracions que ella mateixa havia separat per punts o signes d'exclamació i interrogació de manera que la lectura del text sigui molt més fluïda i, a la vegada, que els esdeveniments lliguin molt més els uns amb els altres.

Pel que fa a la simplificació del llenguatge, l'escriptora substitueix paraules per expressions o mots més fàcils d'entendre i d'ús més freqüent.

Els següents casos són un exemple d'aquesta simplificació del lèxic:

Edició 1938: *“A terra hi ha petits bassals, serradures **esbarriades**.”*

Edició 1969: *“(…) a terra hi havia serradures **escampades**.”*

Edició 1938: “*Davallà per l’altre cantó*”

Edició 1969: “(...) *va baixar per l’altra escala*”

Per tant, ens trobem què Rodoreda en redactar de nou alguns fragments el que està fent és adaptar i apropar el llenguatge al lector per tal de facilitar-li la lectura i, segurament, fer que se senti més proper al text.

Canvi de temps verbal

Respecte als canvis de temps verbal, n’hi ha dos en concret que destaquen notablement per sobre de la resta per la quantitat de vegades que apareixen. D’una banda, el canvi del present a alguna forma del passat:

Edició 1938:	Edició 1969:
està	estava
passa	passava
cau	queia
demana	va demanar
torna	va tornar
agafa	va agafar

L’*Aloma* del 38 barreja present i passat en les formes verbals i, des d’una perspectiva narrativa, aquest fet acaba embolicant el text. Durant la revisió de la novel·la Mercè Rodoreda canvia totes les formes del present al passat, de manera que el text i, per tant, la història adquireixen molta més coherència. A més a més, tenint en compte que la novel·la és una ficció, és molt més natural i lògic que aquests tipus d’històries estiguin narrades en passat, ja que al lector se li fa desconegut i, per tant, molt més fàcil d’imaginar.

I de l’altra, el canvi del passat simple a alguna altra forma verbal, també del passat:

1938:	1969:
fou	va ser
saltà	va saltar

es trobà es va trobar
començà començava
arrossegà arrossegava

El passat simple és un temps verbal novel·líctic i potser Rodoreda n'abusa una mica i provoca, una altra vegada, que el lector s'allunyi del text narratiu i, per conseqüència, de la història. Com a receptor d'una novel·la, i ara fent referència a qualsevol text, va bé que les formes verbals canviïn perquè per exemple, un ús massa repetitiu del passat perifràstic l'únic que fa la majoria dels cops és enfarregar el text. En aquest cas, però, centrant-nos en *Aloma*, utilitzar tant el passat simple crea una distància entre la veu narradora i el lector, perjudicial per aquest últim, que segurament no se sentirà prou dins de la història, al sentir que el llenguatge que s'utilitza no és el que ell està acostumat a emprar.

Els altres casos on hi ha un canvi de temps verbal es donen en situacions on hi ha hagut una nova redacció d'un fragment que ha implicat també un canvi de temps verbal en tota l'oració:

Edició 1938: “*Sent uns mots ran d'orella. Pallasso, diria: si no fos que li agrada. Ho **explicarà** a Anna.*”

Edició 1969: “*Li agradava que la seguissin i que li diguessin coses pel carrer. Ho **explicaria** a Anna.*”

Rodoreda reescriu tot el fragment canviant la manera com està expressat el missatge, i al fer-ho, també en canvia les formes verbal que utilitza.

Canvi de la puntuació del text

En els canvis de la puntuació del text, la majoria venen donats per altres canvis (de nova redacció, supressions o afegits) que obliguen a canviar-la. El següent cas n'és un exemple:

Edició 1938: “*(...) i tancà el reixat d'una revolada: aquest féu un gran soroll de frontisses rovellades.*”

Edició 1969: “(...) *va tancar el reixat d'una revolada.*”

El fragment “*aquest féu un gran soroll de frontisses rovellades*” s’elimina i per tant ja no calen els dos punts. Així doncs, per aquests casos, podem concloure que la intenció inicial de l’escriptora no era canviar la puntuació sinó que es va veure obligada a fer-ho en fer altres canvis que van afectar indirectament els signes de puntuació.

D’altra banda, i com ja he comentat abans, si comparem les oracions de la primera i la segona edició, veiem que les de la versió del 38 són molt més curtes i que, en moltes d’elles, l’ordre gramatical s’ha alterat. Una de les principals coses que fa Rodoreda en la reescriptura és retornar l’ordre gramatical a les oracions i allargar-les, i aquest canvi requereix també una revisió dels signes de puntuació:

Tot seguit podem veure un parell d’exemples on l’ús de la coma o dels dos punts és prescindible:

Edició 1938: “*Així que va passar a la porta del menjador, la veu d’Anna la detura.*”

Edició 1969: “*En el moment de travessar la porta del menjador la veu d’Anna va aturar-la.*”

Edició 1938: “*una hora o altra: una mica*”

Edició 1969: “*una hora o altra una mica*”

Edició 1938: “*que, ran de la vorera,*”

Edició 1969: “*que ran de la vorera*”

Un altre cas on hi ha canvis en la puntuació del text és en la formulació de les preguntes. Mentre en la primera edició l’escriptora utilitza signes d’interrogació tant a l’inici com al final de la pregunta, en la segona versió elimina el signe interrogatiu que introdueix la frase:

Edició 1938: “*¿Què li devia trobar el meu germà per a enamorar-se’n?*”

Edició 1969: “*Què li devia haver trobat el seu germà?*”

Pel que fa a aquesta modificació, hem de tenir en compte que l'*Aloma* original va ser escrita al voltant de l'any 1938 i que, en aquell moment, encara no hi havia una norma fixa sobre l'ús dels signes d'interrogació i d'admiració. Al 1996, la secció filològica de l'IEC, dins dels Documents de la Secció Filològica, III, va regular l'ús dels signes d'interrogació i d'admiració: *D'acord amb aquesta pràctica, i tenint en compte que l'absència d'una normativa clara condueix a una situació confusionària, la Secció Filològica aconsella, amb finalitat simplificadora, d'usar els signes d'interrogació i d'admiració exclusivament al final de l'oració.*¹⁶ I tot i que aquest article és posterior a la reescriptura de la novel·la, amb els anys que van passar des d'una publicació de la novel·la a l'altra, molt probablement cada cop era més entès entre els escriptors que els signes d'interrogació i d'admiració, en català, només es col·locaven al final de l'oració. Finalment, aquesta qüestió es va rematar amb l'aparició d'aquest document que ho corrobora.

Canvi del contingut

Pel que fa als canvis en el contingut de la història, ens trobem amb petites modificacions que no afecten aspectes decisius de la novel·la sinó que transformen lleument la informació o en canvien la perspectiva des de la qual se'n parla.

He classificat en tres grups els canvis del contingut que apareixen al llarg del capítol. D'una banda, trobem els canvis on s'hi modifica una dada concreta, com en el següent exemple:

Edició 1938: "*S'havia matat a vint anys*"

Edició 1969: "*S'havia matat a divuit anys*"

En aquests casos és realment complicat veure quina intenció tenia Rodoreda al fer aquestes modificacions. Per aquest cas en concret, pot ser que l'escriptora volgués treure un parell d'anys al personatge per tal de fer lligar millor l'edat amb la qüestió del suïcidi, relacionant el fet que, potser, l'adolescència és el moment en què més inestable s'està i on sembla que tot és una muntanya russa d'emocions que no pararà mai. Però tot i així, com he dit abans, aquests canvis són gairebé impossibles

¹⁶ Documents de la Secció Filològica, III, 1996. P. 91-94

d'explicar amb certesa i potser només podríem donar-los una resposta si poguéssim entrar a la ment de Mercè Rodoreda.

Hi ha un segon cas on es modifica el contingut i és en aquells fragments on hi ha un canvi en una paraula de l'oració que en manté el to original però en canvia el significat lleugerament:

Edició 1938: *“A Aloma li havia quedat, no dolor, sinó **aterriment**.”*

Edició 1969: *“A ella, després de tant de temps, li quedava encara una mica **d'angoixa**.”*

Durant la reescriptura de la novel·la, Rodoreda va canviar una mica el personatge d'Aloma a l'eliminar moltes de les reflexions i dels pensaments de la protagonista. Aquesta revisió del personatge segurament també li va fer canviar altres aspectes del text, com és el cas de l'adjectiu amb què descriu com ha quedat Aloma després del suïcidi del seu germà.

I, finalment, ens trobem amb un tercer tipus de canvi del contingut del text. En aquest cas es tracta de fragments on es dona un tomb a la perspectiva amb què s'escriu sobre un element o tema. Tot seguit en podem veure dos exemples:

Edició 1938:

“Llàstima que el carrer era un cul-de-sac i pocs foren els qui hagueren esment de la important millora. Malgrat això la remor sorda dels diumenges entrava per l'esvoranc i s'arraulia al jardí, vora el respir de les plantes”

Edició 1969:

“Era una pena que per aquell carrer no hi passés mai ningú. Acabava dos jardins més enllà amb una paret alta, el vent a penes movia les herbes que naixien ran de les pedres i hi havia una gran quietud com si cada dia fos diumenge.”

Edició 1938: *“Les columnes de l'andana, tan atabaladores, li feren bona impressió.”*

Edició 1969: “*Com sempre, es va asseure en un banc i es va posar a comptar les columnes.*”

Amb aquests canvis podem veure que la intenció amb què Rodoreda va reescriure la novel·la no era només per polir i millorar l'expressió o el vocabulari, sinó que també pretenia canviar aspectes que ja no la convencien i que va considerar que era millor modificar per complet.

Canvi de l'ordre del text

Durant l'anàlisi dels canvis de nova redacció ja havia esmentat que una de les conseqüències de la reescriptura de la novel·la va ser la recomposició de l'ordre gramatical de les oracions per tal que fossin més entenedores. Aquesta reordenació de l'ordre gramatical també la podem veure reflectida en els canvis d'ordre del text:

Edició 1938: “*les petites i espremudes mamelles.*”

Edició 1969: “*les mamelles petites i espremudes.*”

En aquest primer exemple, en l'edició del 1969, Rodoreda canvia de posició el subjecte col·locant-lo al principi de la frase.

Edició 1938: “*-¿Aquest, quant val?*”

Edició 1969: “*-Quant val aquest?*”

En aquest segon cas, l'escriptora col·loca el pronom interrogatiu *quant* a l'inici de l'oració, com seria normal.

Amb aquests canvis podem veure que les oracions s'acosten més a la manera com estem acostumats a parlar habitualment i, per tant, podem deduir que la intenció d'aquest canvi segurament va ser la d'apropar el text al lector deixant de banda una alteració de l'ordre gramatical que l'únic que feia era embolicar la lectura i fer-la més costosa i llunyana al receptor del text.

Canvi en la ubicació del text i aparició d'un nou personatge

Pel que respecta a aquests canvis, n'he fet un apartat amb tots dos junts perquè es tracta de modificacions que no he sabut analitzar i trobar un perquè. Segurament, per poder arribar a una conclusió em caldria estudiar a fons tota la novel·la, i per l'estil d'aquest treball i veient tota la feina que m'ha portat analitzar un sol capítol, aquesta tasca queda, ara, com ara i tenint en compte la naturalesa d'aquest treball, fora del meu abast.

Canvi tipogràfic

En aquest cas, els canvis tipogràfics no depenen de l'escriptora sinó de l'editorial en què va publicar les obres. Qualsevol empresa o institució té el que s'anomena un "llibre d'estil", que és un document on es fixen una sèrie de normes o de pautes lingüístiques per tal que totes les publicacions segueixin una uniformitat d'estil. Per tant, intentar analitzar aquests canvis no té massa sentit, ja que venen dictats per l'editorial i no depenien de Mercè Rodoreda.

4. *Relació dels canvis amb la correspondència entre Mercè Rodoreda i Joaquim Molas*

Com ja havia explicat anteriorment, una de les principals bases d'aquest treball era intentar relacionar els canvis fets en la novel·la amb la correspondència entre Mercè Rodoreda i Joaquim Molas. Al final, però, a causa de la manca de les cartes necessàries per fer això, aquest apartat quedarà molt reduït respecte la idea inicial.

En una carta del 8 de desembre del 65 Mercè Rodoreda escrivia això:

El text està tan minat de “va exclamar” de “adhuc” de “llevar” en comptes de “treure” de tanta i tanta cosa encarcarada que sense una revisió a fons és inútil d'intentar adobar res.¹⁷

En el primer capítol no he vist cap exemple dels que l'escriptora parla en la carta, però fent un cop d'ull a tota la novel·la sí que he pogut trobar el següent:

Edició 1938:

*“Anna li ha fet saber la notícia. —Deurà venir ple de diners —**exclama** el vell—. És a dir, si fa com jo...”*

Edició 1969:

“Anna acabava de donar-li la notícia al vell.

—Deurà venir carregat de diner. És a dir, si no fa com jo.”

Tant en aquest com en els següents dos exemples podem veure que Mercè Rodoreda suprimeix la paraula “exclama” de què tant es queixa en la carta.

¹⁷ R/3 Ginebra, 8 desembre 65

Edició 1838:

*“El primer a comparèixer és el vell Cabanes, que avui excepcionalment no ha vingut al matí i ha netejat la pipa. (...) Treu l’encenedor, amb una gran cua de ble i, sense encendre-la, **exclama** visiblement satisfet i amb un punt de goig a lluir-se:*

—Quin país aquell...”

Edició 1969:

“El primer que es va presentar va ser el vell Cabanes. (...) . Sense omplir la pipa, va treure l’encenedor que tenia una gran cua de ble i el va mirar una estona.

—Quins països aquells, oi?”

Edició 1938:

*“—És boig! —**exclama** Coral.”*

Edició 1969:

“—És boig!”

I en aquest darrer fragment podem veure que l’escriptora substitueix la paraula “lleva” per “va treure”, tal com explica en la carta:

Edició 1838:

*“Fa com si no els hagués vistos. Es **lleva** els guants i els renards que tira damunt del llit.”*

Edició 1969:

*“Com si no els hagués vist es **va treure** els guants i els va tirar damunt del llit amb el portamonedes.”*

Una mica més avall, en la mateixa carta, Rodoreda escriu això:

*Per a les obres completes, i amb temps, procuraré que el text d'aquesta novel·la de joventud, sigui més flexible i, sobretot, natural.*¹⁸

Després d'haver fet l'anàlisi i la interpretació dels canvis, he pogut comprovar que el segon text és més fàcil de llegir. Mercè Rodoreda hi va fer tot de canvis (respectar l'ordre gramatical de les oracions, simplificar el llenguatge, fer oracions més llargues...) per tal d'apropar la novel·la al lector i adequar el text a un registre menys "culte" o no tan novel·lístic i, evidentment, sense perdre qualitat narrativa. Per tant, aquestes dues qualitats, flexibilitat i naturalesa, de què l'escriptora parla en la carta, han estat aconseguïdes en la segona novel·la.

I finalment, en aquest fragment d'una carta escrita en 17 de març de 1969, Rodoreda deia això:

*Hi ha tantes ruqueries, l'estil és tan abominable, que, per arreglar tants nyaps, suo tinta xina. (...) Però em penso que quedarà molt bé. He procurat conservar tot el que hi havia, però ja veureu, quan tindreu ocasió de llegir-la, que l'he millorada molt. Ha perdut, és clar, la santa innocència i la gran espontaneïtat.*¹⁹

Amb l'anàlisi dels canvis he pogut veure que el segon text està més treballat i cuidat i que, per tant, perd això que Rodoreda en diu "la santa innocència i la gran espontaneïtat". Tot i així, d'alguna manera, era evident que això havia de passar, ja que entre l'obra original i la reeditada van passar trenta anys i amb aquest temps, el seu estil va esdevenir molt més sòlid i treballat.

¹⁸ R/3 Ginebra, 8 desembre 65

¹⁹ R/6 Ginebra, 17 març 1969

Tot seguit he seleccionat dos fragments on crec que es veu clarament una diferència en l'estil que s'utilitza. En el de la primera edició es manté un to més aviat carrincló (això que Rodoreda en deia "ruqueries"). En canvi, en el fragment de l'edició del 69 podem veure aquesta pèrdua d'innocència de què parlava l'escriptora en la carta i, sobretot, un punt més de duresa o contundència en el personatge d'Aloma.

Edició 1938:

"Algú camina prop seu. -Tan mal vestida que vaig. Torço un taló de la sabata. -Sent uns mots ran d'orella. Pallasso, diria: si no fos que li agrada. Ho explicarà a Anna. -M'han seguit. Era un jove elegant, ben plantat. -De cua d'ull el guaita i la rialla més fresca li puja als llavis. El galant de carrer és un home ben bé d'una cinquantena d'anys, amb un bigoti de protagonista de sàinet madrileny: la mirada aigualida, els pantalons curts, arrapats a les cames, un bastó gruixut, un barret ample i un mocador de seda al coll. Horrible. És clar. ¿Qui es podia agradar de mi? Si gosava hi faria conversa. Si gosava més li explicaria una història truculenta per esfereir-lo. Com fugiria....

Camina de pressa per tal de fer-lo esbufegar. Ell persevera. Ella s'esmuny per entre la gent evitant obstacles i de- fugint topades. Per fi! Portaferriça. Entra a la botiga. L'ha deixat amb un pam de nas. I trist.

Adéu!"

Edició 1969:

"Li va semblar que la seguien. «Tan mal vestida que vaig i amb un taló que se'm torça.... Li agradava que la seguissin i que li diguessin coses pel carrer. Ho explicaria a Anna. «M'ha seguit un jove molt elegant...» Va mirar de cua d'ull i va veure un home d'uns cinquanta anys, amb bigoti, i amb la pell de color d'oliva. Duia un barret d'ales amples i un mocador de seda al coll. Es va posar a caminar de pressa. A la Portaferriça va entrar a la botiga i el va deixar plantat."

CONCLUSIONS

Crec que és força comú que al llarg de la realització d'un treball els objectius vagin transformant-se i canviant i, per tant, a vegades, les conclusions no responguin del tot als objectius inicials que tenia el treball. Quan vaig redactar la introducció ho vaig fer tenint unes preguntes en ment i amb la intenció de poder-les respondre. Aquest treball l'acabo, deu mesos més tard, amb unes conclusions que no responen del tot, o completament, als objectius inicials però que em permeten finalitzar la feina i concloure el treball.

Els meus objectius principals eren aproximar-me a Mercè Rodoreda a través de la seva novel·la, observar quins canvis es poden veure entre la primera i la segona versió del llibre i fer-ne una anàlisi i veure quina relació tenien les modificacions amb la correspondència entre l'escriptora i en Joaquim Molas. Els he pogut complir tots, tot i que, com ja he comentat, la relació dels canvis amb la correspondència no l'he pogut fer de la manera que m'hagués agradat, degut a la falta de les cartes necessàries.

El primer dels objectius que he assolit, tot i que aquest és, potser, el menys rellevant, ha estat el de "poder endinsar-me en el món de Mercè Rodoreda i entendre la magnitud de la seva obra i tot el que la va envoltar durant els seus anys de creació literària". Sento que aquest treball ha estat un viatge llarguíssim i que, paral·lelament a la redacció del treball en si, he anat construint dins meu una nova concepció de l'escriptora. En gran part, sento que això ha estat gràcies a haver pogut llegir les cartes que l'escriptora va adreçar a J. M, que m'han permès tenir una perspectiva completament nova sobre Mercè Rodoreda. En elles, l'escriptora es mostrava molt franca i la manera que tenia de parlar dels seus llibres m'ha servit molt per entendre com vivia i entenia la vida des de la posició d'escriptora.

Ara em toca parlar del tema principal del treball, que era fer la comparació entre les dues versions i entendre quina intenció hi havia darrere dels canvis. Abans però, m'agradaria explicar una mica com ha estat el procés de fer aquesta feina. Vaig començar amb la idea que els canvis que trobaria serien pocs i estarien ben

localitzats, que potser hi hauria canvis en paraules concretes però res massa exagerat. La meua sorpresa va ser enorme quan em vaig trobar que gairebé tot el llibre estava canviat de dalt a baix, que eren poquíssims els fragments que no s'havien modificat. En aquell moment vaig veure tota la feina que em venia al damunt i, juntament amb la tutora del treball, vam decidir que no faria la comparació de tota la novel·la, sinó que em limitaria a treballar un sol capítol. Va ser una bona decisió tenint en compte com de llarg ha quedat el treball tot i haver comparat només unes dotze pàgines de la novel·la.

El primer pas de la comparació va ser fer una classificació dels diferents canvis que m'anava trobant i després anar escrivint cada fragment canviat al costat de l'original. Un cop acabada la comparació va arribar la tasca més complicada del treball, que va ser la d'analitzar els canvis i mirar de trobar la intenció amb què s'havien fet. Amb l'anàlisi he pogut constatar que Rodoreda va reescriure la novel·la amb la intenció de:

- Simplificar el llenguatge i, en conseqüència, el text.
- Aconseguir una narració més natural i menys forçada.
- Adaptar el llenguatge al context del moment en que s'anava a publicar la novel·la reeditada.
- Apropar el text al lector.
- Fer una novel·la menys embolicada i que fos més entenedora.
- Fer un text que tingués continuïtat a l'hora de ser llegit.
- Afegir o treure elements o canviar la perspectiva des de la qual parlava d'alguns aspectes.

Per entendre millor tot això hem de tenir en compte que Rodoreda va escriure l'*Aloma* original pels voltants de l'any 1938, quan tan sols feia sis anys que havia tret la seva primera novel·la *Soc una dona honrada?* Per tant, ens trobem amb un estil i una manera d'escriure que encara s'estan construint i consolidant. Probablement la inseguretats o els dubtes amb què va escriure *Aloma* l'any 38 ja no estaven tan presents durant la reescriptura de la novel·la l'any 69, quan aleshores Rodoreda ja feia gairebé quaranta anys que escrivia novel·les.

I, finalment, m'agradaria parlar sobre la relació que hi ha entre tots aquests canvis amb les cartes que he pogut llegir. Crec que ha estat una de les parts més

interessants del meu treball, ja que en la correspondència, Rodoreda utilitza un to que no trobem en cap novel·la seva i que m'ha ajudat moltíssim a entendre millor com era la seva feina d'escriptora i com ella concebia les seves novel·les. Crec, a més a més, que m'ha ajudat molt a orientar la meva anàlisi sobre els canvis, ja que Mercè Rodoreda fa valoracions sobre l'*Aloma* original que m'han servit molt per entendre molt cap on anaven dirigits els canvis que va fer en la novel·la. Com he dit repetides vegades, aquest apartat ha quedat reduït respecte la idea original, però això no treu que hagi estat un treball laboriós i realment interessant que m'ha aportat molt de coneixement i una informació molt valuosa.

Finalitzo aquí el meu treball, després de molts mesos de feina i d'aprendre mil i una coses que es queden amb mi per sempre. Soc conscient que un treball com el que he fet sempre es podria aprofundir moltíssim més, però l'acabo contenta sabent que he fet tot el que ha estat en les meves mans per poder-lo fer tan bé com sé.

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

Libres

IBARZ, Mercè (1991). *Mercè Rodoreda*. Barcelona: Editorial Empúries

RODOREDA, Mercè (1998). *Aloma*. Barcelona: Edicions 62 ("El Cangur", 34)

RODOREDA, Mercè & MOLAS, Joaquim (2015). *Obra de joventut: novel·les, narracions, periodisme*. Barcelona: Edicions 62. Institut d'Estudis Catalans

RODOREDA, M., SALES, J. & Couturier, M. C. (2008). *Cartes completes (1960-1983)*. Club Editor.

Publicacions periòdiques

Ara.cat. (2012, 20 octubre). *El llegat de Joaquim Molas se'n va a Vilanova*.

https://llegim.ara.cat/llegim/joaquim-molas-biblioteca-museu-victor-balaguer_2970500.html

[consulta: 26.06.2022]

Barcelona, A. E. / . (2016, 27 enero). *El paradís infantil de Rodoreda*. elperiodico.

<https://www.elperiodico.cat/ca/oci-i-cultura/20151027/el-paradis-infantil-de-rodoreda-4623299>

[consulta: 11.09.2022]

La literatura de Mercè Rodoreda dona a conèixer Romanyà de la Selva. (2021, junio).

<https://revistabaixemporda.cat/la-literatura-de-merce-rodoreda-dona-a-coneixer-romanya-de-la-selva/>

[consulta: 9.05.2022]

País, E. (2015, 17 marzo). *Muere Joaquim Molas, creador del canon literario*

catalán contemporáneo. El País.

https://elpais.com/ccaa/2015/03/17/catalunya/1426551170_957868.html

[consulta: 16.06.2022]

Palau, D. (2020, 16 mayo). *Mercè Rodoreda – L'exili, viatge obligat que desfà l'ànima*. L'Espurna.

<http://lespurnabloc.cat/merce-rodoreda-lexili-viatge-obligat-que-desfa-lanima/>

[consulta: 9.05.2022]

Plumed, J. S. (2022, 7 marzo). *Mercè Ibarz: «Rodoreda era una bèstia literària misteriosa»*. VilaWeb.

<https://www.vilaweb.cat/noticies/merce-ibarz-merce-rodoreda-retrat/>

[consulta: 11.09.2022]

Úbeda, C. (2021, 13 abril). *Mercè Rodoreda, viure i escriure*. Sàpiens

https://www.sapiens.cat/temes/dones/merce-rodoreda-viure-i-escriure_14223_102.html

[consulta: 11.05.2022]

Pàgines web

Batllori, M. J. I. (2008a). *Miscel·lània Joaquim Molas*. Dialnet.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=655845>

[consulta: 1.03.2022]

Biografia. (s. f.). Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

<https://www.escriptors.cat/autors/molasj/biografia>

[consulta: 16.06.2022]